

Г. И. ЛЕБЕДЕВЪ

П. ВАСИЛЕВЪ

В 2351

СКИТЪ ВОЕННИ МАНЕВРИ

КРАЙ ПОПОВО-1937 г.

Разрешено отъ Министерството на Войната – Щаба на войската – съ писмо № 89 отъ 13 януарий 1938 година

СОФИЯ

1 9 3 8

БИБЛИОТЕКА „БЪЛГАРСКА ВОЕННА СЛАВА“ № 1
.....

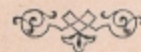
Г. И. Лебедевъ
(журналистъ)

П. Василевъ,
капитанъ о. з.
(общественикъ)

ЦАРСКИТЪ ВОЕННИ МАНЕВРИ

КРАЙ ПОПОВО — 1937 г.

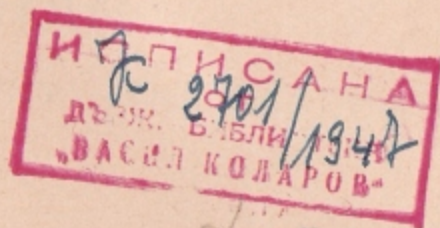
(РАЗРЕШЕНО ОТЪ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВОЙНАТА — ЩАБА
НА ВОЙСКАТА — СЪ ПИСМО № 89 ОТЪ 13. I. 1938 ГОДИНА)

СОФИЯ
ПЕЧАТНИЦА Д. Г. КАМБЕРОВЪ, о. о. з.
1938 г.

На храбрата българска войска и
цѣлокупния български народъ по-
свѣщаваме нашия трудъ.

Авторитъ

Sp 200
D

ВСИЧКИ ПРАВА ЗАПАЗЕНИ — ПРЕПЕЧАТВАНЕТО ЗАБРАНЕНО

Н. В. Борисъ III — Царь на Българитѣ, Върхо-
венъ вондѣ на Бѣлг. войска и Н. Ц. Височе-
ство князь Кирилъ Преславски въ новат
униформа, установена за царскитѣ
военни маневри — 1937 год.

Нейно Величество Царица Йоанна

Н. Ц. В. Княгиня Мария-Луиза

Н. Ц. В. Престоноаследника Симеонъ
Князь Търновски

ЦАРСКИТЪ ВОЕННИ МАНЕВРИ

Царскитъ военни маневри при Попово, се очакваха отъ цѣлокупния Български народъ съ радостъ, а отъ специалиститъ, освенъ това и съ голъмъ интересъ. Съ радостъ, защото напомнятъ миналитъ добри времена, когато обществениятъ животъ у насъ се развиваше свободно и самоуверенно; когато народътъ, опрѣлъ надеждитъ върху славната българска войска, мечтаеше, своето обединение; когато народниятъ духъ не се подтискаше отъ мирнитъ договори, а имаше орлови криле които го издигаха въ висинитъ и му разкриваха широки простори; когато, най-после България, макаръ и току-що освободена, бѣше първа на Балканитъ и свободно разполагаше съ войската си.

Тогдава често ставаха голъми маневри и запаснитъ редовно се викаха на обучение, а мисълта за предстоящата война за обединение на всички българи поддържаше духа на народа ни бодъръ и това бѣше една друга ценна придобивка за бойната подготовка на войската ни.

Добри минали времена на младежки интуизъмъ, на юнашка самоувереностъ и на политическа наивностъ, когато на всѣки вървахме, а най-много на свѣтовната правда.

Тѣзи мисли ни каратъ да се запитаме, дали съ военнитъ маневри не се връща миналото, дали тѣзи маневри не сж белезникавата зора на българския небосклонъ, дали вѣрата въ бждещето ще пробуди най-после унизенитъ ни сърдца. Дано така да е! Дано българитъ види, че задъ вратата на бедната му колиба има здрава тояга.

Спомняме си голъмитъ маневри при Попово въ 1904 год., при Плъвенъ въ 1905 год., при Ихтиманъ въ 1906 год., при Стара-Загора 1908 год., при Шуменъ — 1912 год. Спомняме си, каква голъма школа бѣха тѣ за войници, подофицери и офицери а особено за висшитъ началници и колко много спечели войската ни, не само въ

техническото си обучение, но главно въ подготовката на висшето командване.

Тогавашиятъ дивизионни началници, бивши ротни и дружинни командири въ войната отъ 1885 год. бѣха достигнали до високитъ постове, безъ да бѣха командвали голѣми войскови единици, и затова всички голѣми маневри бѣха за тяхъ цѣло откровение.

Маневритъ бѣха необходимостъ, а спечеленитъ по-късно победи, показваха, колко голѣма е била ползата отъ тяхъ.

Последнитъ маневри съвпадатъ съ момента, когато макаръ и късно, нашата войска започва новъ животъ, новъ етапъ въ развитието си.

Когато моторътъ, по сухо, по вода и по въздуха, добива тъй широко приложение, огнестрелното оръжие получи новъ тласъкъ въ дългобойността и скорострелността си и когато науката още по-ревностно се зае да подпомогне победата. Широкото участие на техниката съ свойтъ безспирни новости, промѣни тактиката, съ която влѣзохме въ свѣтовната война.

Ето, защо новитъ, Царски военни маневри край Попово бѣха сжищо така повече отъ необходими.

Нека не се съмняваме, че подобно на маневритъ отъ миналото и тѣ ще дадатъ ценна поука на редкитъ ни войници, подофицери и офицери, а войсковото командване ще се покаже достойно за народното доверие и сигурна отбрана за народъ и държава.

Авторитъ

Ако искашъ миръ готви се за война!

Войската, като еманация на народността, има основното и свещено предназначение да осигурява спокойното и мирно развитие на народа.

Ние полагаме всички усилия, за да доловимъ истинскитъ настроения и предназначение на голѣмитъ царски военни маневри и трѣбва да отбележимъ съ голѣмо задоволство, че никога не е гледано съ такава голѣма сериозностъ на маневритъ както сега. И наистина, не трѣбва да се забравя сложността на международнитъ въпроси, които всѣкога могатъ да доведатъ до усложнения.

Ние трѣбва да изхождаме отъ началото: „Готви се за война, ако искашъ миръ“, защото не се знае, кога ще настѣпи великото изпитание.

Нима не чувствава всѣки отъ насъ, че международното положение на държавитъ зависи отъ числото на тѣхнитъ бойци, но особено отъ тѣхната мощъ, за да разбереме осветената отъ историята истина, че войната е била и ще бѣде вѣчниятъ спътникъ въ живота на народитъ. И тежко и горко на оня народъ, който се яви неподготвенъ въ великото изпитание.

Тази истина отдавна е разбрана и затова всички народи, малки и голѣми, се готвятъ. Ние сме свидетели на голѣмитъ неимовѣрни усилия, които народитъ влагатъ при изграждането и подготовката на своята войска.

Отъ една страна предъ насъ се чертаятъ голѣмитъ въоръжения на всички държави, които поставятъ въ действие всички свои податни сили и използватъ всички национални блага, и пълното напрежение на техническитъ постижения за изграждане на своята мощъ.

Войската може да изпълни своето предназначение, когато се приготви за великото изпитание, което ѝ предстои — войната, която въпреки всичко остава неизбежно социално явление въ живота на народитъ.

Съвременната война, за разлика отъ далечното и близко минало, се води при пълно участие на всички духовни и материални ценности на държавата.

Всички граждани на една страна, независимо отъ положение, възраст и полъ, трѣбва да дадѣтъ своята данъ, било като бойци въ театъра на военнитѣ действия, било като работници за създаване блага въ вѣтрешността на страната.

За да се създаде здрава и сигурна връзка, между войницитѣ и тила, необходимо е и единение между живата сила и материалнитѣ срѣдства, което не само ще храни войната, но и ще създава онази динамика, която тласка народа къмъ все по-голѣми и по-голѣми напрежения, за да се спечели победата.

За да се спечели войната, достатъчно е да си представимъ, само нѣколко картини на съвременната война и да вникнемъ въ тѣхъ, за да заключимъ за абсолютната необходимостъ, що се отнася до постоянната и непрекъснатата подготовка на войска и народъ.

Каквото и да бжде, политическото положение въ страната ни, каквито и изгледи да се чертаятъ за разрешението на международнитѣ въпроси, войската и цѣлокупниятъ български народъ, трѣбва да се готвятъ, защото само при подготвена и отлично снабдена войска, разрешението на тѣзи въпроси ще бжде много по-лесно.

Не може и да бжде друго яче, защото и държавникътъ, и главнокомандващиятъ и отдѣлниятъ гражданинъ чувствуватъ, че при сложността на международнитѣ въпроси, мирътъ може да се осигури, само когато народитѣ сж готови да изнесатъ великото изпитание на плещитѣ си, ако не искатъ да понесатъ много по-страшни, отколкото миналитѣ разстройства.

Българскиятъ народъ, който всѣкога се е вдъхновявалъ отъ желанието, за мирно сътрудничество между народитѣ, ръководенъ отъ постановленията за международното право, не може да остане назадъ въ това отношение.

Войската ни, която живѣе съ мисълта за своето свещено предназначение, продължава подготовката си съ упоритостъ и творчество, служаща на великата целъ, на нашия народъ да бжде самостоенъ разпоредител на сждбата си.

Това е така, защото тя чувствува повелята на жизненитѣ народностни интереси и скъпи за своето име, така достойно изградено и извоювано по браннитѣ поля въ миналото.

И ако въ миналото тази подготовка се е развивала сравнително нормално и съ по-бавенъ темпъ, сега тази подготовка трѣбва да се изгради при удвоени усилия и съ още по-голѣма енергия и по-пълна организация, за да се запълнятъ всички празнини и да се създаде епоха въ живота на народа ни, която историята неминуемо ще отбележи въ своитѣ страници.

Като завършекъ на тази-годишната подготовка на войската ни, относно изнасянето на голѣмитѣ царски военни маневри — край Попово. Тѣхниятъ размѣръ по силитѣ, които участвуваха въ тѣхъ и по пространството, върху което се развива, тѣхната организация имаше за целъ да постави на изпитание духа на войскитѣ и най-разнообразнитѣ въоръжения.

Всичко това сочи, че тия сж първитѣ и най-голѣми военни маневри, които войската ни произведе отъ свѣтовната война насамъ.

Независимо отъ това, нѣма да бжде пресилено, ако се каже, че това бѣха и първитѣ маневри, които войската ни произведе, защото нѣма да липсва нито разбиране нито желание, а се даде много голѣма организация и творчество и се развива маневритѣ по принципитѣ на една напълно съвременно водена война.

Представителитѣ на върховната властъ, на отговорнитѣ народни водачи и на организациитѣ можаха лично да видятъ и да изнесатъ предъ цѣлия български народъ всестранната подготовка на родната войска и да почувствуватъ собствената си мощъ, а чрезъ нея съ още по-голѣма увѣреностъ да се отдадатъ на работа за мирното изграждане на народното благополучие и за изграждането на народната мощъ.

Ново и трайно се гради въ родната войска

Подготовката на народа и войската ни за държавна отбрана отдавна сж занимавали и държавници и командуване. Когато сждбата на България е била на косъмъ, тогава очитъ на всички сж били обръщани къмъ родната войска. Но останали сж разнебитена и зле въоръжена войска следъ войната, ние много пжти е трѣбвало да преглъщаме горчиви хапове при пълната невъзможностъ да защитимъ родината си. А за българина, който никога не е искалъ чужди територии, нѣма нищо по-скжпо отъ родината, родния край, и домашното огнище. Днесъ, когато войната се чертае въ нови образи и при съвършено нови срѣдства и възможности, въпросътъ за народната отбрана има изключително значение. Този въпросъ интересува не само България, но и всички държави. Той не слиза днесъ отъ сцената на държавната организация на всички културни страни въ свѣта.

Днесъ и утре войната нѣма да се води така, както бѣше въ миналото: съ слабо участие на технически военни срѣдства, въ ограничено време и малко пространство, както и за кратки периоди отъ време.

Бждещата война ще бжде ужасна, тя ще обхване цѣлата страна отъ тила до фронта. При бждещата война тила и фронта ще бждатъ едно и сжщо. Тя призовава всички къмъ решителна борба, мобилизирайки техническитѣ приспособления и новитѣ усъвършенствувани бойни срѣдства и ще се води по земята, по въздуха и по морета. Такава война имаме вече въ далечния изтокъ, въ Азия, между Китай и Япония.

Каква ли ще бжде пъкъ тя въ Европа? Единъ народъ, който въ миналото е проявявалъ само войнишки подвизи и има славни страници въ военната история, като българския, трѣбва да бжде достоенъ за тѣзи свои традиции отъ миналото и да покаже, че е готовъ да защитава съ всички крайни сили собстве-

ната си земя. Народъ, който не умѣе да защитава себе си е вреденъ и за самия миръ.

Ето защо, днесъ повече отъ всѣки другъ пжтъ при днешното схващане за държава при съзнанието за народностна единостъ и при наличността на организирана съпротива, дългъ е на всички да се подготвятъ къмъ решителна и упорита борба.

За да достигне това нашата войска трѣбва да бжде преди всичко на своята висота. Врагътъ си служи, съ всички модерни постижения, на военното изкуство, за да парализира, противниковата дейностъ, въ цѣлата територия на страната, да унищожи богатата и духътъ на съпротива, въобще да ужаси населението и да го застави къмъ отказъ отъ борба.

При това положение на нѣщата, България не може да стои съ скръстени ръце на страна отъ ония държави, които градятъ народната си отбрана и по-наефикасенъ и модеренъ начинъ, за да запазятъ националната си честъ съ достоинство и да осигурятъ развитието на народа си.

България се стреми да достигне онова, което отдавна иматъ другитѣ народи, онова въ което тѣ виждатъ спасението на нациитѣ си при една бждеща война.

Българската войска полони своя изпитъ

Храбрата българска войска бѣ, въ надвечерието на своя изпитъ.

Ако голѣмитѣ паради, които ставатъ всѣка година, на празника на храбростта „Гергьовденъ“ е прегледъ, то маневритѣ сж изпита, който войската полага предъ своя Върховенъ вождъ — Н. В. Царя.

Царскитѣ военни маневри започнаха на 26. IX. 1937 год. недѣля вечеръта и завършиха на 29. IX. с. г. включително, при хубаво време и великолепно настрояние.

Замислени и подготвени своевременно, маневритѣ на нашата войска, бѣха произведени на мѣстността, склучена на изтокъ до линията Разградъ—Търговище, на западъ Бѣла—Горна-Орѣховица съ центъръ станъ Шабанца, около гр. Попово.

Разстоянието между посоченитѣ две крайни линии е около 70 клм.

На сжщата тая мѣстность, преди 33 год. сж били произведени, сжщо такива войскови маневри, но въ по-ограниченъ размѣръ.

Военнитѣ маневри, ржководени лично отъ министъра на Войната, г-нъ генералъ-майоръ Хр. Луковъ, при сътрудничеството на началникъ-щаба на войската г-нъ генералъ Пѣевъ и необходимия за главното ржководство щаба.

Споредъ общото задание, две отдѣлни дивизии една червена и една синя, ще се срещнатъ на бойното поле, за да дадѣтъ своя боеви изпитъ.

Командиръ на червената дивизия е г. генералъ-майоръ Никола Марковъ, началникъ на Шуменския гарнизонъ. Командиръ на синята дивизия е полковникъ Атанасъ Стефановъ, началникъ на Русенския гарнизонъ.

Главенъ посрѣдникъ, г-нъ генералъ-майоръ Георги Марковъ, началникъ на Пловдивския гарнизонъ.

Въ разположение на ржководителя сж поставени първата бърза дивизия, подъ началството на полковникъ Пеневъ, единъ нападателенъ орлякъ и единъ армейски артилерийски полкъ — две отдѣления.

Това е първиятъ случай у насъ, когато ржководството на военни маневри се поема отъ най-висшитѣ началници на войската.

Въ миналото висшитѣ началници оставаха като наблюдатели, а ржководството се повѣряваше на началницитѣ на инспекционнитѣ области.

Въ голѣмитѣ царски маневри презъ 1912 година около гр. Шуменъ, началници на синята и червена армии бѣха покойнитѣ генерали Радко Димитриевъ и Христовъ, при министъръ на Войната генералъ Никифоровъ. Главенъ посрѣдникъ бѣше генералъ Кутинчевъ, единствениятъ останалъ живъ отъ голѣмитѣ началници въ тия маневри.

За пръвъ пжтъ у насъ генералъ Луковъ придава на маневритѣ и голѣмо обществено значение. Войската е излѣзла изъ срѣдата на народа. Връзкитѣ между нея и народа не бива да се прекъсватъ нито за моментъ. Народътъ трѣбва да знае въ какво положение се намира неговата войска. И затова генералъ Луковъ бѣше поканилъ на маневритѣ маса лица, които играятъ известна обществена роля, та чрезъ тѣхъ смисъла на маневритѣ и тѣхното голѣмо значение да достигнатъ до недрата на народа.

За пръвъ пжтъ на маневритѣ участвува министъръ-председателя, наедно съ всички останали министри. Бѣха поканени още всички бивши министри-председатели, всички бивши военни министри, всички бивши началници-щаба на войската, всички бивши командующи войската презъ време на войнитѣ и командующитѣ инспекционни области въ миналото.

Бѣха поканени всички чужди военни аташета, акредитирани къмъ министра на Войната, ректорътъ и едиинъ представителъ на държавния университетъ, директоритѣ на пошитѣ и телеграфитѣ, на желѣзницитѣ, на благоустройството, на народното здраве, Шуменскиятъ областенъ директоръ, представители на запаснитѣ офицери, подофицери и бойцитѣ отъ фронта, на съюзитѣ на пострадалитѣ отъ войнитѣ, на художницитѣ и писателитѣ, нѣкои известни военни художници и други.

Русенският митрополитъ Михайлъ присъства, начело на голѣма група отъ свещеници, като отслужи молебена, който предшествуваше парада — бѣше представенъ на маневритѣ съ редица свои представители и българския печатъ.

Всички поканени, които сж запасни офицери се явиха въ бойна униформа. Това се отнасяше и за министритѣ, които сжщо бѣха въ военна форма.

Поканенитѣ гости за маневритѣ, заминаха отъ София на 26. IX. въ 7:32 ч. сутринта, съ специаленъ воененъ влакъ до гр. Попово. Пристигнаха тамъ въ 3:10 ч. после обѣдъ и веднага се отправиха за стана Шабанца — главната квартира на ръководството на военнитѣ маневри.

Всички поканени бѣха гости на ръководството на маневритѣ. Тѣ спеха въ палатки и се хранеха както войницитѣ на обща трапеза.

Въ голѣмитѣ царски маневри край Попово, взеха участие почти всички части на родната ни войска, съ представителни команди. За самитѣ маневри бѣха формирани две пѣхотни и една бърза дивизии. Пѣхотнитѣ дивизии представляваха червената и синя войски — отбранители и нападатели, — а бързата, моторизираната дивизия бѣше оставена въ разположение на ръководството на маневритѣ, която маневрираше въ полза на едната или другата страна. Дветѣ дивизии, червената и синята, бѣха организирани и въоръжени споредъ съвременнитѣ изисквания.

Особено значение се обърна на противовъздушната защита, която днесъ играе такава голѣма роля за отбраната на една страна.

Характерътъ на военнитѣ маневри

Царскитѣ военни маневри край Попово, имаха чисто отбранителенъ характеръ. Това се виде и отъ противовъздушната отбрана, отъ операциитѣ, отъ всичко. Отъ мѣстото, най-напредъ избрано за самитѣ маневри. Избрано бѣше въ центъра на България, за да не буди подозрения у когото и да било отъ нашитѣ съседи. Военното ръководство на маневритѣ се бѣше погрижило да избѣгне всѣка възможностъ за погрѣшни тълкувания. Нашата войска не се готви да напада. Но тя е длъжна да бжде готова, въ всѣки моментъ, да защити границитѣ на отечеството отъ каквото и да е нападение, отъ кждето и да би дошло то. Въ маневритѣ, край Попово, се провѣриха тъкмо отбранителнитѣ качества и способноститѣ на родната войска.

Днесъ всички се въоръжаватъ. Всички се готвятъ. И всички заявяватъ на високъ гласъ, че готвятъ войскитѣ си за запазване на мира. Малка България, ле може да не вземе участие въ тая обща загриженостъ за запазване на мира. Войската ѝ трѣбва да е въ всѣки моментъ готова да отбрани и защити роднитѣ граници. Една страна, за която съседитѣ ѝ знаятъ, че не е въ състояние да защити границитѣ си, е винаги истинска опасностъ за мира. По-голѣма, отколкото най-войнствената страна; защото тя буди апетити.

България е служила и служи на мира. Това тя доказа и съ царскитѣ маневри край Попово. Тѣ бѣха не само една голѣма манифестация за отбранителни способности на нашата войска, но едновременно съ това и една истинска манифестация за дѣлото на мира.

Интересътъ къмъ маневритѣ бѣше извънредно голѣмъ. Не само по броя на участващитѣ въ тѣхъ хора и общественитѣ характеръ, който ръководителътъ генералъ Луковъ, имъ придаде, но и поради особениятъ характеръ на тѣзи маневри. Чрезъ царскитѣ маневри край Попово, се изпита организацията

и тактическите възможности за модерната пѣхота и моторизираниѣ части, събрани въ така наречената „бърза дивизия“.

Дивизиите, които действуваха, бѣха поставени въ най-естествени условия. Такива, каквито имаме въ време на война. Условностите на мирното, спокойно време, бидоха изключени. Не се предвиде така нареченото „мъртво време“, за хранене и спане на войските. Частите бѣха снабдени съ храна и бойни припаси, точно така, както това става въ време на война. Можеха и да не спиратъ на бивакъ, по единъ или два дни, могатъ да се хранятъ по цѣло денонощие отъ храната, която носятъ въ раниците си, могатъ да не спятъ по една или две нощи, така, както въ време на война.

Цельта на ръководството бѣше да подложи войската на единъ истински изпитъ.

Организиране санитар. служба и въздушно-химическата отбрана

Санитарната служба взема най-широко участие въ маневрите, съ огледъ, както въ въздушната отбрана на населението, така също и съ указване първа медицинска помощ на извадените отъ строя бойци.

За „Червениятъ Кръстъ“ въ маневрите бѣше предвидено най-широко участие. Нему бѣ повѣрено устройването на болница отъ сто легла въ Попово. Той бѣ натоваренъ съ организирането на питателните и санитарни пунктове по гарите.

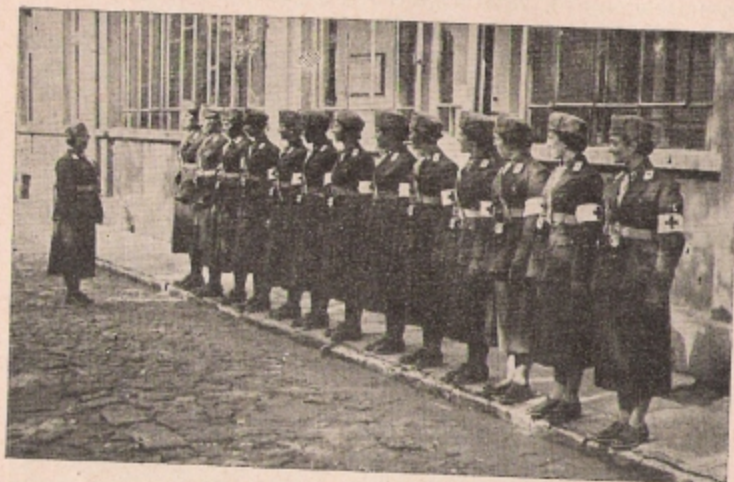
*Полската болница на Д-во „Червенъ Кръстъ“
разположена край гр. Попово.*

Болницата на червениятъ кръстъ бѣше разположена на края на гр. Попово, до самата ж.-п. линия. Тя представляваше цѣлъ кварталъ, първото нѣщо, което хвърля въ очи е грамадния червенъ кръстъ, нарису-

ванъ въ двора на самата болница. Това е знакъ за не-приятелскиѣ аероплани, че това мѣсто е болница и че поради това, то не може да се бомбардира.

Болницата се състоеше отъ нѣколко отдѣла: вътрешенъ, хирургически, лаборатория, аптекенъ складъ, отдѣление за оздравяване на обгзени съ бойни газове и пр.

Операционната зала на болницата притежаваше всички инструменти необходими даже и за най-сложнитѣ операции.

Милосерднитѣ сестри отъ Д-во „Червенъ Кръстъ“ взели активно участие въ Царскитѣ военни маневри, които работеха въ полската болница.

Така напримеръ въ болницата бѣше направена трапанация на черепа на единъ кавалеристъ, който бѣше зле контузенъ отъ коня му, както въ хирургическото, така и въ вътрешното отдѣление имаше много ранени войници. Въ хирургическото отдѣление бѣха повечето кавалеристи, а въ вътрешното отдѣление имаше болни главно отъ ангина, стомашно разстройство и бронхитъ.

Всѣки день ставаше евакуиране на болни, за София бѣха изпратени съ специаленъ санитаренъ влакъ болни бойци, за Шуменъ други болни.

Сжщевременно се изписваха и оздравяващитѣ бойци, на които споредъ характера на болестъта, отъ която сж лежали въ болницата се даваше по нѣколко дни отпускъ или почивка.

Болницата червенъ кръстъ се управляваше отъ Началника на сжщата Д-ръ майоръ Грековъ, въ негова помощ бѣха командировани нѣколко лѣкари и множество милосердни сестри, между които г-житѣ генералъ Лукова и генералъ Златанова. Червениятъ кръстъ, по време на маневритѣ бѣше организиранъ така и действуваше така, както по време на война.

Щабът на ръководството

Щабът на ръководителя на маневритъ беше разположен северно отъ с. Ковачовецъ, въ мѣстността „Шабанца“ на около 15 клм. северозападно отъ гр. Попово. Въ стана бѣше уредена специална телеграфо-пощенска станция, за връзка съ вътрешността на страната и съ чужбина.

Комендантъ на стана „Шабанца“ бѣше полковникъ Гаговъ. Службата на гоститѣ бѣше повѣрена на полковникъ Краевъ. Службата по протокола на чуждитѣ военни аташета, бѣше повѣрена на началника на протокола при Външното министерство г-нъ Бѣлиновъ. Шефъ на службата по печата бѣше майоръ Невевъ — главенъ редакторъ на Военно-издателския фондъ.

Въ стана „Шабанца“ имаше и специаленъ лѣкаръ и жболѣкаръ.

На представителитѣ на печата се даде всичката възможностъ, да предаватъ всичко най-подробно, което ставаше на маневритѣ, правеше впечатление присѣствието на много журналисти и фото-рапортьори отъ столичнитѣ вестници: „Утро“, „Дневникъ“, „Заря“, „Зора“, „Днесъ“ и др. Фоторедакторитѣ бѣха облечени въ специална униформа, за да можеше по такъвъ начинъ да бждатъ улеснени при изпълнение на службата си.

Радио „София“, предаваше по нѣколко пѣти презъ деня, събитията около маневритѣ, за която целъ по нареждане на Главния директоръ на пошитѣ полковникъ о. з. г-нъ Янковъ, бѣше командированъ специаленъ радио-технически персоналъ.

Отличителнитѣ знаци на дветѣ воюващи страни

За да можеше да се различаватъ една отъ друга дветѣ воюващи страни, а така сжщо Главното ръководство и посредническата страна бѣха въведени специални знаци за всѣка една страна. Главното ръководство на маневритѣ носеше около шлема си лентата на Българския трибагреникъ.

Посредницитѣ носеха червена лента на лѣвата ръка, синята страна — синя лента около шлема, а червената страна — червена лента.

Отличието за самолетитѣ на синята страна е синъ кръгъ, а за тия на червената страна червенъ кръгъ.

Всички поканени гости отпътуваха за маневритѣ

Съ специаленъ влакъ, състоящъ се отъ 9 вагона. отпътуваха за Попово, за да присѣтствуватъ на маневритѣ на нашата войска. Министритѣ, заедно съ всички официални лица и поканени гости. Единъ часъ преди тръгването на влака отъ Софийската гарз на перона бѣха г-нъ полковникъ Краевъ, който се грижеше за гоститѣ презъ време на маневритѣ заедно съ група офицери, които имаха за задача да посрещатъ и разпредѣлятъ поканенитѣ гости по мѣстата имъ въ вагонитѣ. На гарата е и Началникъ на протокола г-нъ Бѣлиновъ, който сжщо се грижеше за посрещането и настаняването на гоститѣ. Постепенно започнаха да пристигатъ поканенитѣ гости.

Г-нъ генералъ Н. Жековъ о. з. бившъ главнокомандующъ на бѣлгар. войска презъ време на Свѣтовната война

Отъ министритѣ пръвъ дойде на гарата министърътъ на просвѣтата г-нъ Д-ръ Н. П. Николаевъ, облеченъ въ установената за маневритѣ форма Генералъ безъ съответнитѣ звездички за генералски чинъ. Въ униформа сж всички, съ изключение на журналиститѣ и поканенитѣ представители на разнитѣ съюзи и организации. Мнозина отъ тѣхъ, които сж служили въ войската и иматъ офицерски чинъ, сжщо сж въ униформа.

Тукъ бѣха и мнозина отъ най-старитѣ наши генерали, между които бившия главнокомандующъ презъ Свѣтовната война г-нъ Генералъ Жековъ, бившитѣ военни министри: генералитѣ: Кисъвъ, Златевъ Бакърджиевъ. Въ униформа бѣха и заминаваха запаснитѣ генерали г-нъ Радевъ, бившъ М-ръ на просвѣтата, г-нъ Мл. Филиповъ, бившъ Началникъ на Плевенския гарнизонъ, Ковачевъ и др. Наредъ съ генералитѣ на перона на гарата бѣха, бившитѣ Министръ-председатели: г-нъ Никола Мушановъ, професоръ Ал. Цанковъ, Андрей Тошевъ, Д-ръ Даневъ, които сжщо отиваха на маневритѣ.

Последователно на гарата пристигаха единъ по единъ министритѣ. всички облечени въ униформа. Само М-ръ Красновски е цивиленъ. Той е изпращачъ. Не бѣше въ униформа понеже не отива на маневритѣ, а остава въ София презъ всичкитѣ дни, до като траятъ маневритѣ,

Предъ вагонитѣ се образуваха групи. Въ отлично настроение присѣтствувашитѣ живо разговаряха за маневритѣ, за новата униформа, за войската, за това което ще бжде и което очакваха да видятъ въ Попово.

Предъ първия вагонъ на влака, отреденъ за най-старитѣ генерали и бившитѣ министръ-председатели, въ една група сж: генералъ Златевъ, генералъ Кисъвъ, генералъ Вълковъ, а близо до тѣхъ — бившитѣ м-ръ председатели Н. Мушановъ и Ал. Цанковъ.

До вагона на бившитѣ министри председатели и най-старитѣ генерали е салонътъ на М-ръ председателя Д-ръ Г. Кьосеивановъ, въ който пътуваха и всичкитѣ министри.

Предъ тоя вагонъ бѣха образували една група Министритѣ: Николаевъ, Огняновъ, Банковъ и Ганевъ.

Не липсваха и шегите. Всѣки, който дойде при министритѣ честитаваше имъ униформата; и това даваше

Заминаване на г. г. министритѣ за Царскитѣ военни маневри, снети на гара София.

поводъ, да се разбере, че щомъ като сж и министритѣ въ униформа, на маневритѣ има строга дисциплина и редъ. Чисто по военному изключение никому.

Министрѣтъ на желѣзницитѣ о. з. генералъ г-нъ Йововъ е въ своята униформа на генералъ майоръ. Постепено идваха и останалитѣ министри — Гуневъ, Бѣровъ. Кржгѣтъ около министритѣ се разширяваше и въ отлично настроение всички продължаваха свойтѣ весели разговори.

Следваше вагона на чуждитѣ военни аташета и останалитѣ вагони на представелитѣ на разнитѣ организации и учреждения, на журналиститѣ и останалитѣ гости.

Единъ по единъ пристигаха на гарата и чуждитѣ военни аташета въ свойтѣ пѣстри и разнообразни униформи. Пѣтуваха всички военни аташета, съ изключение на Германския, който оставаше да замине вечерѣта, заедно съ специалната Германска мисия, която идваше у насъ по случай маневритѣ.

Наближаваше време за трѣгването на влака. Главниятъ директоръ по Б. Д. Ж. о. з. полковникъ Колчевъ, даваше свойтѣ последни разпореждания.

Въ последния моментъ се зададе М-ръ председателя г-нъ Д-ръ Г. Кюсеивановъ, облеченъ въ сжщата униформа, както и останалитѣ министри, съ вензель на своя пагонъ. М-ръ председателя, се ржкува и размѣняше по нѣколко думи съ всички министри и изпращачи. М-ръ председателятъ, който бѣше въ отлично настроение, виждайки г-нъ генералъ Лукашъ, хваща го подъ ръка и се обръща къмъ фоторепортера: „Сега снимайте, когато съмъ съ моя боенъ другаръ! Нека да имаме единъ истински и единъ „фалшивъ“ генералъ — казваше М-ръ председателя, като правеше намекъ, че „фалшивия генералъ е той, понеже е облеченъ въ генералска униформа, но не притежавалъ звездичкитѣ,

Първиятъ м-ръ на България Министъръ-председателъ г-нъ Д-ръ Г. Кюсеивановъ на гара София при заминаване за Царскитѣ военни маневри заедно съ изпращачитѣ на чело съ г-нъ генералъ Лукашъ.

отговарящи на генералския чинъ, тъй като въ войската той е само капитанъ.

Всички министри и М-ръ председателя заеха своя салонъ-вагонъ, останалитѣ гости и служебни лица сж

заели вече мѣстата си въ влака. Минута следъ това се чуваше свирка и специалния влакъ отпътува за Попово всрѣдъ сърдечнитѣ поздрави и ржкомахания на испращачитѣ.

Влакътъ имаше два вагонъ-ресторана, въ който се сервираше на гоститѣ закуска и обѣдъ.

Всичко се извършваше при отличенъ редъ. Всѣки имаше точно опредѣлено мѣсто, както въ вагона за пѣтуване така и въ вагонъ-ресторана. Багажитѣ на всички имаха специално картонче, съ името на притежателя и точно указание на палатката, въ която трѣбваше да бждатъ отнесени.

Гоститѣ не се грижеха абсолютно за нищо, нито изъ пѣтя, нито пѣкъ въ Попово. Тѣ намѣриха своя багажъ, когато пристигнаха въ стана Шабанца, оставенъ въ опредѣленитѣ имъ палатки. За всичко това се бѣше погрижила специалната служба, натоварена съ грижитѣ за гоститѣ презъ време на Голѣмитѣ Царски маневри.

Влака напустна Софийската гара, изпратенъ отъ грамадно множество, той се движеше съ бързина по-голъма отъ тая на бързитѣ влакове и преминаваше транзитъ презъ малкитѣ станции на Искърското дефиле.

Настроението въ влака бѣше отлично.

На всички гари се бѣше струпалъ народъ, отъ разни възрасти, но предимно младежи и деца. Къмъ влакътъ се отправяха масови и радушни поздрави. Българскиятъ народъ, който обича родната си войска е дошълъ да посрещне нейнитѣ сегашни и бивши водачи. Влака наближава гара Мездра. Тукъ има само две минути престой. Перонътъ бѣше почернѣлъ отъ народъ — отъ испращачи. На преденъ планъ личеха стройнитѣ редици на ученицитѣ отъ мѣстнитѣ училища. Гръмогласно „ура“ привѣтствуваше пѣтниците гости.

Следъ гара Мездра, влакътъ се понася съ дивъ бѣгъ къмъ следущата спирка, гара Червенъ-Брѣгъ. Отново престой само отъ петъ минути. Още отъ далечъ ги посрещнаха тържественитѣ звуци на националния химнъ, свиренъ отъ желѣзничарската музика. Както на гара Мездра, така и тукъ се бѣше стекло цѣлото население. Задъ многобройнитѣ лица на уча-

щитѣ се и тройно по-голъмо число селяни. Правеше силно впечатление, че дори стари и прегърбени хора, както и млади селяни и селянки, сж напустнали полската си работа и сж дошли да зърнатъ поне за мигъ ония, които сж били и ще бждатъ тѣхни водачи въ днитѣ, когато българскиятъ народъ ще бжде повиканъ подъ знамената да изпълни дългътъ си къмъ родината.

Тържественото посрещане въ Плѣвенъ

Надъ нѣколко хиляди души бѣха дошли на гарата въ Плѣвенъ. На перона сж построени ученицитѣ и ученицитѣ отъ гимназията на гр. Плѣвенъ. Музиката на Плѣвенската девическа гимназия свиреше националния химнъ. Между посрещачитѣ личеха: Плѣвенския областенъ директоръ г-нъ Никифоровъ, областния училищенъ инспекторъ г-нъ Радушевъ, кметътъ на града г-нъ Вълчевъ и др.

Тържественото посрещане на г. г. министритѣ и официалнитѣ гости на гара Плѣвенъ.

Девойки, облѣчени въ национални носии, поднасяха на гоститѣ щайги съ великолепно българско грозде „Болгаръ“, което бѣше отпуснато отъ Плѣвенската кооперация „Афузь-Али“.

Докато едниѣ девойки поднасяха гроздето, въ това време друга група девойки предимно ученички отъ девическата гимназия, държащи грамадни букети отъ есенни цвѣта, навлезоха въ вагонитѣ и обсипваха всички пжтуващи съ цвѣта.

Министърътъ на просвѣтата г-нъ Д-ръ Н. П. Николаевъ, слѣзе отъ влака и мина покрай фронта на строенитѣ ученически редици, които ги поздрави. За пръвъ пжтъ презъ време на пжтуванието на Плѣвенската гара слѣзоха и другитѣ министри.

Девойки въ национална носия поднасятъ на г. г. министритѣ българското грозде „Болгаръ“ на гара Плѣвенъ.

Министритѣ използваха престоя на влака, за да поздравятъ и пжтуващитѣ съ тѣхъ чуждитѣ военни аташета. Последнитѣ изказаха на министритѣ отличнитѣ си впечатления отъ всенародното внимание къмъ гоститѣ на маневритѣ.

Продължава се триумфалното пжтуване къмъ Попово, всрѣдъ все по-растящъ избликъ на народно въодушевление. Влакътъ пристигна на гара Горна Орѣховица, имаше осем минути престой. Съ изключение на г-нъ министъръ-председателя и нѣкои отъ господа министритѣ, никой не слѣзе на гарата.

Тукъ вече навлизаме въ напълно военна зона. На гарата сж застанали часови съ триколюрни ленти на каскитѣ — отличенъ знакъ на частитѣ принадлежащи къмъ щаба на ржководството на маневритѣ и на неутралнитѣ служби.

Въ 12 часа въ салона на министритѣ, аташираниятъ къмъ тѣхъ офицеръ, обясни на министерскиятъ съветъ разположението на частитѣ и даденитѣ имъ задачи.

Преди това на всички пжтуващи въ влака бѣха раздадени специални папки съ нѣколко топографски карти за околноститѣ на Попово, кждето станаха маневритѣ.

Влакътъ прелиташе край малки войскови групи, които се бѣха спрѣли на бивакъ край желѣзо-пжтната линия. Картината е извънредно живописна. Подъ групата дървета на коновозъ сж навързани коне. Въ малка долчинка дими походната кухня. По-нататѣкъ група войници сж се заели съ маскирането на камионетки.

По полето нѣмаше жива душа.

Този пжтъ, при тия генерални маневри се приложи напълно положението за безлюдността на бойното поле. Офицеритѣ аташирани къмъ гоститѣ, показваха и новопостроеното и новотрасирано и поправено шосе, отъ инженернитѣ войски и трудоваци, което пресичаше на нѣколко пжти линията. Шосето служеше за движение на маневренитѣ войски.

Влакътъ пжтуваше вече въ напълно военна зона. Летеше, безъ да спира покрай Борисово, последната гара до Попово. На перона бѣха построени ученици отъ мѣстнитѣ училища. Малки дечица размахвайки въ ржцетѣ си букети съ цвѣтя, които хвърляха по летящия влакъ като ги приветствуваха, съ своето мило и сърдечно „ура“.

Влакътъ направи голѣмъ завой. Предъ насъ се разтилаше, като на дланъ — Попово, крайната цель на пжтуващитѣ.

Тържественото посрещане на специалния влакъ съ гоститѣ въ Попово

Тихиятъ и скромненъ гр. Попово, преживѣваше единъ изключителенъ день на народна радостъ и всеобщо въодушевление. Той посрещна министритѣ и гоститѣ, напустнали София съ специалния влакъ, по единъ такъвъ тържественъ начинъ, че дълги години наредъ ще се помнятъ царскитѣ военни маневри. Още отъ рано сутринта пожарникаритѣ отъ Варна и Русе, изпратени специално за маневритѣ започнали да поливатъ улицитѣ на града и отъ гарата чакъ до изхода за стана Шабанца. Градътъ бѣше добилъ празничненъ видъ. Въ центъра кокетно стърчеше арка съ голѣмъ надписъ: „Добре дошли!“ Арката е покрита съ национални трицвѣти. Надъ кметството, надъ околийското управление, надъ пощата и другитѣ официални сгради се вѣеха народни знамена. Много кжщи и магазини сжщо бѣха украсени съ цвѣтя и национални знамена. Въпрѣки горещината, улицитѣ бѣха оживени и пълни съ народъ. Къмъ два часа и половина главната улица водяща къмъ гарата почваше да се изпълва съ народъ — учащи, млади и стари, граждани и селяни, полицията едвамъ смогваше да запази реда.

По бордюритѣ сж построени ученицитѣ и ученицитѣ отъ мѣстнитѣ училища. Децата държеха въ малкитѣ си ржчички огромни купища есенни цвѣтя и малки книжни флагчета.

Всички очакваха съ нетърпение голѣмитѣ гости отъ София. Единъ по единъ съ файтони и автомобили се отправяха къмъ гарата и официалнитѣ посрѣщащи.

Шуменскиятъ областенъ директоръ г-нъ Казанлиевъ, представителъ щаба на ржководството, военниятъ комендантъ на града, околийскиятъ управителъ г-нъ Бъчваровъ, кметътъ на града г-нъ Ламбриновъ, шуменскиятъ областенъ полицейски инспекторъ г-нъ

Костовъ и цѣлиятъ общински съветъ на града, както и много видни граждани.

Улицитѣ се заливаха постоянно съ море отъ народъ.

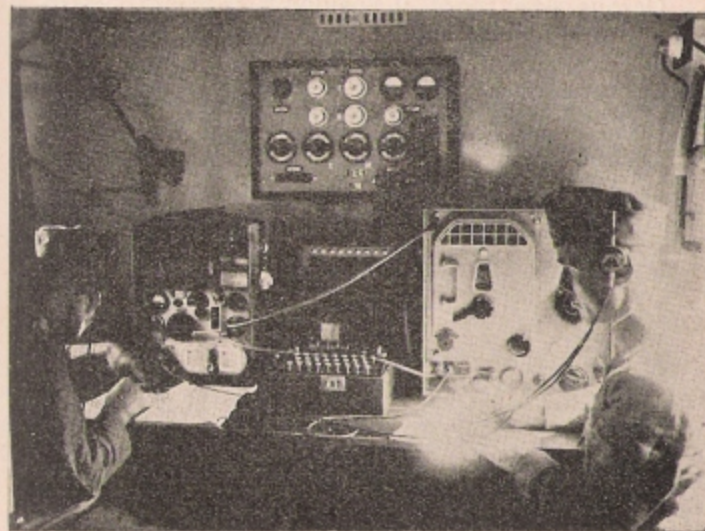
На гарата подъ ръководството на военния командантъ, многобройната публика бѣше настанена на опредѣлено мѣсто. Отъ лѣвата страна на гарата бѣха застанали дружествата на мѣстнитѣ запасни офицери и подофицери. Старитѣ фронтови бойци сияеха отъ радостъ, че можаха да поздравятъ бившитѣ водачи на народа въ миналитѣ войни, които сѣщо пжтуваха съ гоститѣ.

Всички бѣха въ празнично и повишено настроение. Всѣки чувствуваше дълбоко значението на първитѣ по рода маневри у насъ следъ войната. Чувствуваше се радостъта, че отново България има такава войска, каквато заслужаватъ нейнитѣ храбри офицери и войници.

На най-предно мѣсто на гарата сѣ построени малки деца, ученици и ученички въ красиви народни носии съ цвѣтя и малки знаменца. На гарата бѣха пристигнали и нашитѣ именити запасни генерали: г. г. Кацаровъ, Жечевъ, Сава Савовъ и др. запасни бивши офицери. Сѣщо и тѣ сѣ гости на царскитѣ маневри. Между тѣхъ е и бившиятъ пълномощенъ м-ръ г-нъ Станчевъ, човѣкъ съ побелѣли вече коси, заедно съ сина си. Двамата, бащата и синътъ сѣ облѣчени въ военни униформи. Старииятъ дипломатъ не иска да изпусне голѣмитѣ епохални маневри.

Филмовата слунба и Радио-София

При щаба на ръководството на маневритѣ, специално отдѣление на Радио-София, е сѣщо така на работа на самата гара. Киноснимачитѣ снемаха на лента посрѣщането на гоститѣ, а Радио-София го разпрѣскаше по цѣлата страна.

Радио-техническия персоналъ на работа презъ време на маневритѣ.

Гарата е богато обкичена съ знамена. Воената музика е сѣщо построена. Последни пристигнаха на гарата специалнитѣ делегати на главния ръководител на маневритѣ М-ръ на войната генералъ Луковъ, съ около 30 военни автомобили, за да посрещнатъ министритѣ и гоститѣ.

Точно въ 3 часа и 12 минути следъ пладне, по разписанието на специалния влакъ, последниятъ влезе бавно и тържествено въ гара Попово. Военната музика гръмна „Шуми Марица“. Многобройнитъ посрещачи огласиха гарата съ „ура“, на прозорцитъ по влака сж всички министри и много отъ чуждитъ военни аташета. Нѣколко минути гарата ехтеше отъ нечуванъ ентусиазмъ. Вsrѣдъ нестихващото въодушевление пръвъ слезе министъръ председателя г-нъ Къосеивановъ, въ генералска униформа, последваха го останалитъ министри. Подполковникъ Механджиевъ и майоръ Кондевъ, поздравиха М-ръ председателя и министритъ съ „добре дошли“ отъ името на М-ръ на Войната генералъ Луковъ.

Останалитъ гости и военнитъ аташета, както и бившитъ военнопочалници слизаха отъ влака подъ звучитъ на военната музика, която свиреше химна на Царя.

Народътъ не спира овациитъ си

Малки деца хвърляха цвѣтя и махаха съ флакчета. Кметътъ на града г-нъ Ламбриновъ поздрави М-ръ председателя г-нъ Къосеивановъ и г. г. министритъ съ кратка речъ за „добре дошли“, като гости на гр. Попово.

При образцовъ редъ министритъ, и чуждитъ военни аташета, както и останалитъ гости бидоха настанени въ военни автомобили. Всѣки гостъ знаеше предварително точно въ кой автомобилъ и кое мѣсто ще заеме.

Кметътъ на гр. Попово г. Ламбриновъ приветствува М-търъ-председателя г-нъ Д-ръ Г. Къосеивановъ и г. г. министритъ съ кратка речъ за „добре дошли“, като гости на гр. Попово.

Организацията бѣше великолепна. Едно незапомнено шествие за гр. Попово, отъ 30 автомобили, начело съ М-ръ-председателя г-нъ Къосеивановъ, седналъ въ автомобиля на ржководителя на маневритъ генералъ Луковъ, потеглиха отъ самата гара направо за стана

Шабанца презъ града. Настанени удобно въ военните автомобили по 5—6 души, минаваха всрѣдъ ликуващия народъ. Децата обсипваха колитѣ на министритѣ и гоститѣ съ цвѣтя. Вѣяха се книжни флагчета въ ржцетѣ на децата, които образуваха шпалиръ отъ дветѣ страни на шествието, отъ гарата чакъ до изхода на града за стана Шабанца.

Цѣлото това разстояние представляваше около три километра. Всички се притискаха да видятъ министритѣ и старитѣ бѣлокоси генерали, както и чуждитѣ военни аташета. Много стари бивши фронтови бойци ги гледаха съ насълзени очи, гледаха и старитѣ генерали въ модерни военни униформи.

Улицитѣ сж просто покрити съ цвѣтя предъ колелетата на автомобилитѣ. На нѣкои мѣста гърмѣха музики. До края на града, всѣка кола запазваше дистанция 500 метра за избѣгване прахъта.

Чувствуваше се твърдата ржка на великолепната военна организация проявена дори и въ най-малкитѣ подробности. Въ всѣки автомобилъ седеше по единъ офицеръ — аташиранъ къмъ гоститѣ.

Следъ около тридесетъ минути пжтуване по идеално гладкъ новъ пжтъ, всички пристигнаха въ стана „Шабанца“. Автомобилитѣ спрѣха въ центъра на стана, не далечъ отъ столовитѣ и близо до опредѣленитѣ палатки, за министритѣ, чуждитѣ военни аташета, бившитѣ военнопочетници и другитѣ гости.

Министрътъ на Войната генералъ Луковъ и висшитѣ офицери отъ щаба на ржководството, лично посрещнаха Министръ-председателя г-нъ Кьосеивановъ и останалитѣ министри. Комендантътъ на стана и аташиранитѣ къмъ него офицери посрещаха всѣка кола, извикваха готовитѣ войници-сврѣзки за да поематъ багажа на гоститѣ, и при единъ много образцовъ редъ, всѣки гостъ биваше отвежданъ въ опредѣлената за него палатка.

Гоститѣ пристигнаха съ такова очарование и съ такова не бивало въодушевление, че виждаха предъ себе си една отлична организация на нашата родна войска.

Вечеръта населението на гр. Попово, отпразднува започването на маневритѣ съ голѣмо градинско увеселение.

Палаткитѣ на чуждитѣ военни аташета

Чуждитѣ военни аташета, веднага следъ пристигането си въ стана Шабанца бѣха настанени въ самостоятелни офицерски палатки, съ много хубави комфортни удобства.

Интересно е да се отбележи, че врѣзкитѣ-войници, на чуждитѣ военни аташета, говорятъ чужди езици: на френскиятъ воененъ аташе — врѣзката-войникъ говори френски перфектно, на английския воененъ аташе — английски, на унгарския — унгарски, на турския — турски, на руския — руски, на югославиянския — югославиянски и т. н.

Военнитѣ аташета бѣха очудени, че врѣзкитѣ-войници говорятъ на тѣхния роденъ езикъ и то така съвършено.

Всички военни аташета заявиха предъ наши висши офицери, че сж въ възторгъ отъ онова, което сж видѣли.

— Тукъ, — казватъ тѣ, — ние всички сме изненадани отъ отличната организация. Сюрпризъ следъ сюрпризъ ни поднасяте.

Такова е мнението на всички аташета.

Военния лагеръ Шабанца

Главната квартира на щаба на ръководството, на голѣмитѣ царски военни маневри, бѣше разположена въ изникналия воененъ градъ Шабанца, отстоящъ 17 клм. северо-западно отъ гр. Попово, дѣло на нашитѣ пионери и трудоваци. За пръвъ пѣтъ говорихме по телефона съ ст. София, отъ специалната дежурна телефонна станция при стана Шабанца, уредена съ комфортъ и удобства и въ нищо не отстъпваше на Софийската телеграфо-пощенска станция.

Не бѣше лесно да проникне човѣкъ тукъ. Отличната организация на цѣлата военна служба бѣше направила всичко възможно, за да бжде допуснатъ всѣки, който има право, но следъ като мине презъ редица специални постове. Благодарение любезността на военния комендантъ на стана Шабанца г-нъ полковникъ Гаговъ, можахме да разгледаме цѣлия станъ, кждето презъ време на голѣмитѣ маневри се намираха Н. В. Царя, министритѣ, всички официални лица и щаба на ръководството на маневритѣ.

Не е безинтересно да се каже, какво представлява отъ себе си стана Шабанца. Представете си единъ укрепенъ боенъ лагеръ, всрѣдъ разредена джбова гора, недостъпенъ за цивилни и др. лица. Стана се намира на едно възвишение отъ 450 м. надъ морското равнище. Денемъ е изложенъ на хубавия слънчевъ припекъ, а вечеръ е чудно, приятно прохладенъ. Цѣлиятъ станъ вечерно време се освѣтяваше феерично отъ нѣколко стотици електрически лампи. Самиятъ станъ е раздѣленъ на нѣколко зони, въ които се намиратъ различнитѣ палатки.

Работниятъ кабинетъ на Н. В. Царя

Въ предната частъ на стана е построена царската палатка, а около нея сж палаткитѣ на членоветѣ на царската свита. Царската палатка е голѣма — двойна офицерска палатка. Въ вътрешната си частъ тя представлява спалня съ походно легло, а въ предната си частъ — работниятъ кабинетъ на Н. В. Царя, съ писалищна маса и др. принадлежности. До царската палатка е построенъ и специаленъ приемънъ павилионъ.

Въ втората зона сж палаткитѣ на г. г. министритѣ и чуждитѣ военни аташета. Това сж сжщо така около 20 двойни палатки. Останалитѣ гости бѣха настанени въ офицерски голѣми палатки, пакъ съ всички удобства въ тѣхъ. Въ повечето отъ официалнитѣ палатки имаше частни телефони.

Военното интендантство въ стана Шабанца

Въ стана Шабанца се намираще главния интендант на войсковите части г-нъ генералъ Баларевъ съ своя адютантъ. Въ маневрите бѣха показани не само тактическата и техническа подготовка на войската, но и специално — скоростта на работата на военното интенданство, на чисто военна нога, т. е. снабдяването на действащите войскове части по най-бързъ начинъ съ храни и муниции.

Приготовляване на хлѣба за маневрир. войски.

За пръвъ пжтъ у насъ се правятъ отъ такъвъ мащабъ снабдителни маневри. Около Попово бѣха построени три войскове склада, които продоволствуваха маневриращите три дивизии.

Храната на лагера бѣше сжщо много добра, организирани бѣха петъ столови, въ които гостите имаха храна, въ нищо не отстъпваща и на най-първокласния софийски ресторантъ, благодарниите отличната организация на военното ни интендантство.

На кино въ военния лагерь Шабанца

Трѣбва да се признае, че нашето военно строителство бѣ направило наистина единъ образцовъ воененъ станъ. Въ лагера Шабанца, никакъ не бѣше скучно. Човѣкъ се чувствуваше като на курортъ. Пребиващите въ лагера бѣха на специално кино-представление въ „лагерното кино“. Представенъ бѣ филма „Михайлъ Строговъ“. Военната музика даваше голѣми концерти, които бѣха предавани и по Радио София“.

Изгледъ на частъ отъ новоизникналия градъ станъ „Шабанца“.

Както е вече известно, ръководител на голѣмите царски военни маневри е министра на войната г-нъ генералъ Хр. Луковъ, а началникъ-щаба на ръководството — началникъ-щаба на войската г-нъ генералъ Пѣевъ и съответни щабни органи.

Инспекция на санитарната служба

Началника на санитарната служба генералъ Д-ръ Каролевъ, обиколи всички войскови болници, построени въ полето на маневритъ и тая на „Червенъ Кръстъ“, отлично обзаведена и образцово подредена, благодарение на грижитъ на Председателя на Червенъ Кръстъ генералъ о. з. Соларовъ. Още отъ гара Попово биятъ въ очитъ около 20 палатки на тая образцова полска болница. На всичкитъ имаше нарисувани грамадни червени кръстове. А въ центъра на палаткитъ върху земята е нарисуванъ другъ грамаденъ червенъ кръстъ, които можеха да бждатъ забелѣзани отъ нашитъ авиатори отъ една височина надъ 4000 метра. Това поле бѣше забранено за действие на авиацията.

Н. В. Борисъ III — Царъ на Българитъ и Н. В. Царица Йоанна, въ разговоръ съ г-житъ генералъ Лукова и генералъ Златанова, които вземаха активно участие въ военнитъ маневри, като милосердни сестри въ болница „Червенъ кръстъ“.

Въ тая полска болница на Червенъ кръстъ работеше съпругата на военния министръ г-жа генералъ Лукова, а така сжщо и г-жа Златанова, съпруга на Началника на Столичния гарнизонъ, която е по професия лѣкарка.

Въ многото питателни пунктове, които бѣха построени отъ гара Мездра до гр. Попово, работеха като самарянки много дами отъ висшето софийско общество.

Правеше силно впечатление интересътъ къмъ маневритъ отъ голѣмото родолюбие на младежъта, които бѣха пристигнали десетки младежи и девойки отъ Ломъ, Русе, Търново и други, които се бѣха поставили на разположение на санитарната служба, като доброволци.

Чуждитѣ военни аташета на маневритѣ

На царскитѣ военни маневри край Попово, присѣствуваха 14 чужди военни аташета, а именито отъ следнитѣ страни: Германия — генералъ Фредеричи, аташе въ София, съ помощника си подполковникъ Хансъ Брукманъ и въздухоплавателния аташе подполковникъ Шултхайсъ, който дойде специално отъ Римъ, неговото постоянно седалище; Съединенитѣ щати — майоръ Ройденъ Уилямсонъ, който постоянно пребивава въ Цариградъ; Франция — майоръ де Лимперани, аташе въ София; Гърция — генералъ Течисъ, постояненъ аташе въ София; Унгария — подполковникъ Константинъ Витацъ Бакай, постояненъ аташе въ София; Италия — полковникъ Тулло Совера, постоянно аташе въ София; Ромъния — подполковникъ Дяконеско, аташе въ София; Чехословашко — подполковникъ Буландеръ, аташе въ София; СССР — полковникъ Бенедиктовъ, аташе въ София; Югославия — полковникъ Соколовичъ, аташе въ София; Турция — капитанъ Саимъ Яркимъ, аташе въ София. Освенъ това, Англия изпрати свой въздухоплавателенъ аташе отъ Римъ. Всичко 14 души. Къмъ чуждитѣ аташета сѣ аташирани отъ Външното министерство г. Бѣлиновъ, началникъ на протокола и г. г. Станчевъ и Радевъ.

Чуждитѣ военни аташета пристигнаха на маневритѣ съ специаленъ влакъ. Къмъ тѣхъ бѣха аташирани и наши офицери отъ Генералния щабъ. Чуждитѣ аташета получиха, още на Софийската гара при потеглянето за Попово, цѣла папка съ карти за маневритѣ, специално изработени отъ нашия Картографически институтъ, плановѣтъ за червената и синята войски, бележници и др. нѣща.

Тѣ следеха най-пълно и най-подробно маневритѣ. Нищо не бѣше укрито. За пръвъ пѣтъ въ една войска се оказваше подобно внимание къмъ чуждитѣ

военни аташета. Тѣ живѣеха въ щаба на ръководството на маневритѣ въ Шабанца, въ отдѣлни палатки и се ползуваха съ най-голямъ походенъ комфортъ.

Веднага следъ пристигането на чуждитѣ военни аташета въ ста̀на Шабанца, тѣ бѣха представени на главния ръководителъ на маневритѣ г-нъ генералъ Луковъ, единъ по единъ отъ полковникъ Краевъ.

Г-нъ генералъ Луковъ, ги приветствува съ кратка речъ съ „Добре дошли“ и имъ пожела приятно прекарване въ ста̀на. Изказа радостта си, че сѣ се отзовали съ голѣма готовность на поканата да присѣствуватъ на маневритѣ. Подчерта, че ще имъ даде възможность да наблюдаватъ маневритѣ въ всичкитѣ имъ подробности.

Отъ страна на военнитѣ аташета отговори доайнѣтъ на военнитѣ аташета въ България — Французкиятъ воененъ аташе — майоръ Де Ламперани. Той благодари за топлото и сърдечно гостоприемство.

Военнитѣ аташета получиха на френски езикъ изложение за ходѣтъ на дветѣ страни (червенитѣ и синитѣ войски). Тѣ отидоха на царската наблюдателница „Кокичето“, за да се ориентиратъ на самото маневрено поле.

Въ честь на пристигналитѣ военни аташета ста̀нѣтъ „Шабанца“ бѣше украсенъ съ националнитѣ знамена на 14-тѣ нации, представени отъ своитѣ аташета.

Първият ден на министритъ и гоститъ въ стана Шабанца

26 Септемврий 1937 година.

Вечерята всички палатки на стана Шабанца сж вече заети и пълни. Пристигнаха министритъ, чуждитъ военни аташета и гоститъ, които предадоха на стана необикновено оживление на голъмитъ маневри. Тѣхното присъствие съвпада съ началото на военнитъ действия на маневритъ тази нощъ. Въ Шабанца сж се събрали умъ, мисълъта и силитъ на цѣла България.

Министритъ и гоститъ разгледаха дълго стана до вечерята и, не скриха своето очудване отъ стана, който е гордостъ за българското войнство.

Министръ-председателътъ бѣ гостъ на трапезата на главния рѣководителъ на маневритъ генералъ Луковъ и на останалия генералитетъ.

Тамъ бѣха гости и членоветъ на Царската свита генералъ Цановъ и генералъ Пановъ, а сжщо и адмиралъ Вариклечковъ.

Вечерята бѣха отворени 5-тъ столови. Министритъ бѣха на гости на втората голъма столова съ чужди военни аташета, бивши министръ-председатели и бивши военнопочалници.

Въ третата столова бѣха, нѣкои военни аташета, бившитъ м-ръ председатели: Андрей Тошевъ, Никола Мушановъ, Ал. Цанковъ, Д-ръ Даневъ, зап. генералъ П. Златевъ, управителя на Б. Н. Банка г-нь Добри Божиловъ и много запасни офицери.

Въ третитъ столови генералитетътъ и висшитъ офицери отъ щаба на рѣководството на маневритъ бѣха представени отъ по 2—3 души.

Четвъртата и петата столови бѣха изпълнени отъ другитъ гости — офицери и журналисти. Петата столова е резервирана специално за офицери отъ Щаба на рѣководството.

Първиятъ денъ се използуваше отъ гоститъ, за

запознаване съ стана и за влизане въ контактъ съ рѣководството на маневритъ.

Часътъ бѣше вече 10 презъ нощъта, станътъ се готви за нощуване. Знамето бѣ свалено по установения церемониалъ. Всички сж единодушни, че българското войнство е подложено на едни отъ най-добре организирани невиджани до сега маневри у насъ.

М-ръ-председателя г-нь Д-ръ Г. Кюсеиановъ, м-ръ на Войната г-нь генералъ Луковъ и н-къ-щаба на войската г-нь генералъ Пъевъ въ стана „Шабанца“.

Скоро нощъта разгъна своята мощъ. Веселието отстъпи мѣсто на молитвеното мълчание. Всѣки, прибралъ се въ своята палатка, въ тишината ще се пренесе къмъ великитъ жертви, паднали предъ олтаря на Отечеството, за да прозрѣ загадката на тѣхния духъ и съ низко наведена глава, предъ великото имъ себеотрицание да даде живота си въ данъ на Отечеството, съпоставено съ жертвитъ, които се правятъ отъ сегашнитъ наши войни при Голъмитъ Царски военни маневри, да издигнатъ родната войска на небивала висота, ще дадѣтъ обетъ, че ще работятъ съ скромнитъ си сили за преуспѣването на Родната войска и Отечеството ни.

ГЛАВНАТА ЗАДАЧА НА ВОЕННИТЪ МАНЕВРИ

Една отъ същественият задачи на първитъ царски военни маневри следъ войната е, да се провѣри подготовката на войската, съобразно последнитъ изисквания на военната наука и техника за защита на отечеството.

Тази демонстрация също така цели да покаже годността на българина, да се отбранява достойно.

А това значи, че нашата страна може да бжде една отъ крепителитъ на мира.

Защото само оная държава, която е зле въоръжена и съ слаба бойна готовностъ е вредна не само за себе си, а и за свѣтовния миръ.

ПЪРВИЯТЪ БЮЛЕТИНЪ

на ръководството за хода и действията на военнитъ маневри

Царски маневри. — Главно ръководство. — Служба по печата. — Бюлетинъ № 1, 25. IX. 1937 г. — Шабанца.

Отъ 26 до 29 включително, ще се произведатъ царскитъ маневри при участието на две пехотни и една бърза дивизии. Отъ 25. IX. 11 часа маневренитъ страни получиха така нареченото общо положение, което изразено въ общи черти обрисова следната обстановка:

Червената страна настъпва отъ изтокъ съ цель, като се заслонява на първо време срещу балканскитъ проходи, да бърза да овладѣе долината на рѣка Янтра и желѣзопътния възелъ Горна-Орѣховица.

Синята страна настъпва отъ западъ, групира силитъ си въ района на градоветъ: Котелъ, Велико-Търново и Бѣла, като се старае да обладае височинитъ между рѣка Янтра и Черни-Ломъ, въ участъка южно отъ гр. Русе т. е. край Умушкия и Русенския Ломъ, приблизително на фронта с. Горско-Абланово — с. Пиргосъ.

Отъ 24 т. м. странитъ (червена и синя) сж вече въ тѣсенъ допиръ. По-южно и до самитъ балкански проходи, обаче, съответнитъ сили на дветъ войски сж още въ движение на широкъ фронтъ една срещу друга. Изглежда, че до вечерята на 26 т. м. червенитъ ще могатъ да достигнатъ съ преднитъ си части линията с. Крепча — с. Опака — гр. Полово — с. Кирилово — гр. Омортагъ — с. Върбица.

Преднитъ части на синята страна ще бждатъ непосредствено западно и южно отъ червенитъ на същата линия. Групировката на странитъ (синя и червена) ще се отпочне по разпореждане на самитъ командири на дивизиитъ, следъ получаване на така на-

реченото частно положение, което странитѣ ще получатъ на 26 т. м. 15 часа. Всички движения на частитѣ въ връзка съ това трѣбва да завършатъ до 19.30 часа сжшия день.

Въ 20 часа на 26 т. м. странитѣ получаватъ първия ходъ, отъ който именно моментъ започватъ истинскитѣ действия на маневритѣ.

**Царски маневри. — Главно ржководство. —
Служба по печата. — Бюлетинъ № 2.**

26 Септемврий 1937 год. Шабанца

Действието на червената и синята войска продължава.

На 26 септемврий т. м. 15 часа странитѣ получиха частно положение, което рисува обстановката. За червената страна четвърта маневрена дивизия въ състава на войската продължава настѣплението си отъ изтокъ. За днесъ дивизията трѣбва да осигури преминаването си презъ рѣката Черни-Ломъ.

За синята страна — пета маневрена дивизия, която първоначално е била привлечена въ града Бѣла, получава задача да достигне днесъ даденъ районъ съ огледъ на едно изнасяне на другия день, 27 септемврий, напредъ, за да се обезпечи една линия, на която да се задържатъ настѣпващитѣ отъ изтокъ червени войски.

Първата бърза дивизия се намира въ движение, за достигане опредѣления ѝ районъ за действие.

Н. В. ЦАРЯ

присѣтотвува на военнитѣ маневри

На 26-й Септемврий 1937 г. въ 10 и половина часа вечерята, Н. В. Царятъ придруженъ отъ Н. Ц. Височество князь Кирилъ пристигнаха съ автомобилъ въ стана Шабанца. Тѣ бѣха посрещнати отъ главния ржководителъ на маневритѣ — военния министъръ г-нъ генералъ Луковъ, министъръ-председателятъ г-нъ Кьосеиановъ, началникъ шаба на ржководството г-нъ ген. Пѣевъ и други висши офицери.

Н. В. Царятъ пристигна отъ Ломница и Разградъ, кждето е билъ въ зоната на IV-а червена дивизия и е видѣлъ на самото мѣсто, какъ става настѣплението.

Вечерята на 20 часа се започнаха маневреннитѣ действия, презъ цѣлата нощъ, нашата авиация прави свойтѣ разуचना.

Въ 3 часа презъ нощта, въ стана се чу шумъ отъ самолетъ, който летеше въ изпълнение на поставената му задача. Въ сжщия моментъ отъ къмъ западъ сини самолети летѣха въ източна посока и се извиваха въ въздуха. Тѣ се стремеха да проникнатъ въ страната на червенитѣ, за да изпълнатъ възложената имъ задача.

Долу на земята бѣ всичко тихо, като чели всичко е потънало въ земята, защото бѣлитѣ орли отъ небеснитѣ висини наблюдаваха тѣхното движение.

Синитѣ войски презъ цѣлата нощъ сж били въ неспирни движения и съ последни усилия се стремятъ напредъ къмъ рѣка Черни-Ломъ, кждето трѣбва да спратъ устрема на нападателитѣ.

Въ стана на ржководството цареше тишина. Отъ време на време се обаждаше нѣкой телефонъ, за да прозвучи нареждането на съответния командиръ и отново пакъ тишина. Сутринята ново оживление, което се оглушаваше отъ неспирния бръмтежъ на самолетитѣ,

ДЕЙСТВИЯТА НА ВОЙСКОВИТЕ ЧАСТИ

Споредъ общото задание: две отдѣлни войски: една червена II-а, съ щабъ въ гр. Разградъ въ съставъ: три пехотни (8-а, 4-а, 6-а и една бърза дивизий, настѣпватъ на широкъ фронтъ, между границитѣ: отъ дѣсно с. Сѣново—с. Каранъ, Върбовка и отъ лѣво село Кочово — масива 644. Следъ два-три дни войската очаква да бѣде засилена съ още една дивизия отъ къмъ Разградъ. Една синя войска V-а съ щабъ с. Крушево, на лѣвия брѣгъ на р. Янтра въ съставъ: (5-а пех. и 1-а бърза дивизии зап. п. п. и др.) действува между р. Дунавъ, на с. з. и линията гр. Елена (приблизително) с. Конакъ, на ю. и. Тая войска е подпомогната отъ запасни пехотни полкове и VI-а синя войска, която действува на ю. и. отъ нея презъ балканскитѣ проходи, срещу лѣвия флангъ на II-а червена войска и др. червени войски насочени срещу севернитѣ изходи на Балкана, западно отъ с. Върбица.

Споредъ събранитѣ сведения, на 26. IX. т. г. червената страна настѣпва съ широкъ фронтъ, осигурила лѣвия си флангъ съ една бърза червена дивизия, съ задача да проникне въ посоката — Разградъ—Попово и като овладѣе ж. п. възелъ Горна-Орѣховица, да обърка групирането на войскитѣ отъ синята страна, въ района: Котелъ—Търново—Бѣла, които иматъ задачата да осигурятъ висотитѣ между рѣкитѣ: Янтра и Черни-Ломъ.

Като се смѣта, че фронта (40 клм.) между дветѣ противни страни отъ Дунава северо-източно отъ Пиргосъ до с. Царевецъ, на р. Омирски-Ломъ, е затвърденъ. Командующия V-та синя войска, дава заповѣдъ на V-та пехотна синя дивизия, движеща се вѣроятно къмъ Русе, да се насочи презъ Бѣла къмъ с. Водица (15 клм. западно отъ гр. Попово, кждето да достигне на 26—27 IX съ задача: да попрѣчи на IV-а червена дивизия, която се стреми да проникне къмъ Горна-Орѣховица. Къмъ сѣщото време предполага се, че II-ра

червена войска е достигнала съ преднитѣ си части линията: селата Крепча, Опака на лѣвия брѣгъ на река Черни-Ломъ, гр. Попово и по на юго-изтокъ гр. Омортагъ, с. Върбица*).

При така очертаната обща обстановка, се даде частното положение на дветѣ противни страни (червени и сини) на 26. IX. 1937 г. въ 15 часа, отъ който часъ започнаха и самитѣ маневри.

Споредъ даденото частно положение 4-а пехотна червена дивизия, действующа между 8-а на северъ и 6-а на югъ червени дивизии, трѣбваше да продължи настѣплението си, като заеме изходно положение, което да ѝ позволи на другия день 27. IX. преминаването на р. Черни-Ломъ въ югозападна посока. Дивизията е засилена съ две моторни артилерийски отдѣления.

Синята 5-а пехотна дивизия, зесилена съ една противовъздушна батарея, събрана около гр. Бѣла трѣбваше да достигне въ района на селата: Бонаска—Копривецъ—Върбовка (20 клм. западно отъ линията Попово — с. Крепча.

Отъ синята 1-а бърза дивизия единъ коненъ полкъ, съ едно конно артилерийско отдѣление сж били разтоварени презъ нощта срещу 26. IX. на гара Стражица и рано сутринта на 25. IX. насочени презъ с. Борисово къмъ гр. Попово. Сѣщия день къмъ 15 ч. полкътъ е водилъ бой около с. Паламарци. с. з. отъ гр. Попово. като отхвърлилъ червената конница и вечерта застаналъ на линията Медовина—Калето—Паламарци, въ връзка съ сѣседнитѣ сини части.

Действията на 27. IX. 1937 г.

Въ изпълнение на дадената ѝ задача, червената 4-а пех. дивизия, осигурила си преминаването на рѣката още вечерта срещу 27-й, като изнесла напредъ две пех. дружини и построила 4 моста, настѣпила презъ рѣката още въ 5 1/2 на 27. IX. съ задача да отхвърли слабия синъ противникъ (коненъ полкъ съ артилерийско отдѣление) и до вечерта да достигне и заеме ли-

*) Отъ всички изброени до тукъ щабове и войскови части само Главното рѣководство, 4-та червена, 5-та синя и 1-ва бърза синя дивизия съ щабоветѣ имъ сж действителни. Всички останали сж предполагаеми, включително щабоветѣ на червената и синята отдѣлни войски.

нията: Осиково—Асеново (18 клм. западно и ю. з. отъ гр. Попово. Още къмъ 11 часа червената дивизия можа лесно да достигне линията: Медовина—Паламарци (10 клм. западно отъ рѣката, кждето трѣбваше да спре, за да дочака 6-а и 8-а пех. червени дивизии.

Отъ къмъ синята страна 5-а пех. дивизия, прикрита отъ своята конница, последната засилена съ по една пехотна и картечни роти изнесени още на 26. IX. вечерта около с. Водича (14 клм. западно отъ Попово) имаше за задача да заеме до пладне на сщия денъ (27) линията село Посабина—Кокичето—Сиври Бурунъ (с. Ковачевецъ изключено), кждето да се организира за отбрана и да спре настѣпление на червенитѣ.

Настѣпила още презъ нощта дивизията можа, съ малко закъснение, да заеме указаната ѝ линия, прикривана отъ 1-й коненъ полкъ, чиято задача — да задържи на всѣка цена противника, (той изпълни), като следъ пладне се одръпна къмъ дивизията си.

1-а синя бърза дивизия, следъ като бѣ преминала Балкана, бѣ се съсредоточила около В. Търново, кждето получи заповѣдь да почива на 27. IX., като подготви изнасянето си презъ нощта срещу 28. IX. 1937 год. къмъ района на селата Кесарево—Стражица—Царски-Изворъ.

Действията на 28. IX. 1937 год.

Рано сутринята тоя денъ дветѣ противни страни се намираха: Червената 4-а дивизия на линията — Медовина—Паламарци; 5-а синя дивизия на линията с. Посабина—Кокичето—Сиври Бурунъ, а бързата синя въ района на селата: Кесарево—Стражица—Царски-Изворъ (на 15 клм. ю. з. отъ с. Посабина по права линия) като 4-а червена и 5-а синя бѣха въ близъкъ контактъ.

При така създадената обстановка, действията презъ тоя денъ се развиха по следния начинъ: Сутринята цѣлата червена войска мина въ настѣпление съ видимъ успѣхъ, особено въ посока на с. Посабина, но къмъ обѣдъ положението на действующата тукъ 4-а червена дивизия се влошава. Два отъ полковетѣ на съседната и въ лѣво 6-а червена дивизия биватъ насочени къмъ гр. Омортагъ, въ помощъ на червената бърза дивизия — застрашена отъ напора на 6-а синя войска, отъ югъ презъ проходите на Балкана. Така създалото се поло-

жение не само, че възпира всѣко по-нататъшно настѣпление на 4-а червена дивизия, но и туря въ опасностъ нейния лѣвъ флангъ, обстоятелство, което можеше да бжде използвано отъ синитѣ, както и въ действителностъ се случи. Това ставаше толкова по-вероятно, щомъ се има предъ видъ, че до като 4-а пех. червена дивизия бѣ принудена тоя денъ да вкара въ първа линия и резервния си полкъ, като удължи фронта си отъ с. Борисово до с. Звезда. 5-а синя дивизия успѣ да запази по-големата частъ отъ позицията си, безъ да използва всичкитѣ си дружини, макаръ, че бѣ изгубила с. Посабина, но и се бѣ разтегнала на фронтъ дълъгъ повече отъ 10 километра въ формата на вгъната къмъ нея джга.

Частъ отъ маневриращитѣ войски заела позиция и очаква заповѣдь за настѣпление срещу противника.

Сщиятъ денъ следъ пладне общата обстановка се очерта още по-ясно. Вмѣсто проектираната по-рано енергична атака отъ страна на червената II-а войска, части отъ червената 6-а пех. дивизия въ района на селата Конакъ—Стоилово, се оттеглятъ къмъ изтокъ, а и гр. Омортагъ е падналъ въ ржцетѣ на синитѣ.

При това положение командующъ V-а синя войска

дава на 28. IX. въ 16 часа, следната кратка, но точна заповѣдь, която гласѣше: 1-а бърза маневрена дивизия утре 29. IX. да удари стремително въ обща посока село Иванча—гр. Попово, съ разчетъ още преди 8 часа, нейнитѣ действия да сж се проявили въ решителна форма. За прикриване на дѣсния ѝ флангъ, заповѣдано е на 2-й синъ запасенъ полкъ да настѣпи самостоятелно къмъ висотитѣ при с. Заветно.

Едновременно съ тая задача на синята бърза дивизия, 5-а синя дивизия получава заповѣдь и тя да атакува на 29. IX. сутринъта съ 5 и 18 полкове по посоко на с. Паламарци, а съ 33 пехот. полкъ — презъ Медовина къмъ гр. Попово.

Частъ отъ маневриращата войска въ настѣпление срещу противника.

При така създадената обстановка, видно става преимуществото, което добиватъ синитѣ. Особено блѣскава може да бжде намѣсата на синята бърза дивизия, която отъ с. Стражица, ще трѣбва да пѣтува цѣла нощъ срещу 29-й, но затова пъкъ сутринъта тя, съ своята сила, ще може да се яви на най-опасния за червената 4-а пехотна дивизия нейнъ лѣви флангъ, разтегнала се на близо 20 клм. фронтъ, въ формата на силно изпъкнала въ срѣдата джга — разположение крайно не изгодно

за посрещане готвещиятъ ѝ се решителенъ ударъ отъ страна на синитѣ, едновременно и на двата ѝ загнати назадъ флангове.

Онова следователно, което бѣ подготвено презъ тоя день и следваше да се извърши презъ утрешния, представляваше голѣмъ интересъ въ много отношения.

Полска артилерия въ действие срещу противника.

Преди всичко синята бърза дивизия, трѣбваше да прехвърли презъ нощъта срещу 29. IX. свойтѣ части въ тъмнината съ загасени фарове, по прашни пѣтища, при това пехотата натоварена въ камиони, орждията теглени съ моторни коли, кавалерията на коне, а сжщо и колона отъ бойни коли, всички пѣтуващи съ различна бързина! Нуждни бѣха за това нѣколко успоредни пѣтища, каквито въ сжщностъ нѣмаше, а самото пѣтуване да се организира по такъвъ начинъ, че рано сутринъта на 29. IX. всички тия части движещи се съ различни бързини, да се яватъ не само въ определеното време (не по-късно отъ 8 часа), но и едновременно. При това появяването трѣбва да стане въ строй подходящъ за една неочаквана отъ чевенитѣ бърза намѣса съ сигурни резултати на най-чувствителния флангъ на противника, ослабенъ поради заплахата отъ къмъ Балкана и увисналъ, тъй да се каже, въ въздуха, поради при-

вличането към гр. Омортагъ на два полка отъ съседната 6-а червена дивизия и съ отдръпването на останалитѣ части задъ рѣката. Отъ особенъ интересъ щѣха да бждатъ сжщо и разпорежданията, които предстоеше да даде командването на червенитѣ, за да излъже 4-а дивизия отъ крайно тежкото положение, въ което тя се намѣри къмъ 15 ч. сл. пладне на днешния день. На тая дивизия предстоеше преди всичко да води тежка борба на двата си фланга докато издадения ѣ центъръ се изравни съ тѣхъ чрезъ постепенно отдръпване. Постигнато това, на командира на тая дивизия предстоеше сжщо да организира своевременно отдръпването на цѣлия фронтъ, за да избѣгне едно сигурно обкржване поради количественото надмощие на синитѣ и натиска имъ върху двата фланга едновременно на червенитѣ.

Картечно отдѣление въ действие.

Закъснението на проектирания отъ синята бърза дивизия ударъ, щѣше да доведе до единъ замахъ извършенъ въ праздно пространство, а късното разпореждане за отстъпление на червенитѣ, водеше до пълна катастрофа на 4-а червена дивизия.

По такъвъ начинъ действията на 29. IX се рисоваха не само като решителни, но и като действия поинтересни отъ тия предъ всички предшествуващи дни!

Действията на 29. IX. 1937 год.

Презъ нощта срещу 29-й червената 4-а дивизия продължаваше да одържа овладениятѣ презъ деня позиции, въ очакване, че ще ѣ бждатъ изпратени подкрепления за продължаване настѣплението си къмъ ж. п. вжзелъ Горна-Орѣховица. Така, че сутринята тая дивизия срещна натиска на синитѣ — на сжщитѣ вчерашни свои позиции.

Синьо бомбардировачно ято самолети рано сутринята бѣ прекъснало мостовѣтѣ на р. Черни-Ломъ, а едно изстребително ято самолети имаше за задача да осигури свободата на въздушното разузнаване, главно между 7 и 9 часа, за когато се очакваше решителната намѣса на бързата синя дивизия.

Димна завеса направена отъ артилерийски огнь при стрелбата.

Презъ нощта срещу 29. IX. синята бърза дивизия, следъ извънредно труденъ нощенъ походъ, (при това коннитѣ ѣ полкове безъ пѣтица) успѣ да се яви на 29 сутринята въ момента, когато действията, започнали рано сутринята, бѣха вече твърде оживени между частитѣ на 4-а червена и 5-а синя дивизии.

До като пехотния полкът от бързата дивизия бѣ насоченъ срещу с. Борисово, подъ натиска на който частитѣ отъ червентѣ отстъпваха прикрито отъ изкуствена димна завеса, единъ синъ коненъ полкътъ, отъ синята бърза дивизия се спеша южно отъ с. Звезда, като удължи фланга на бързия пехотенъ полкътъ, а още по въ дѣсно части въ коненъ строй, придружени отъ

Дългобойно противоаеропланно оръдие готово за стрелба — отбрана отъ аеропланна бомбардировка.

танковетѣ и подкрепени отъ артилерийски и картеченъ огънь, се понесоха отъ дветѣ страни на пътя за село Свѣтленъ, заетъ съ тежки червени картечници. По тоя начинъ ударътъ на бързата дивизия, чиито действия отчасти бѣха съобразени съ лѣвия флангъ на 5-а синя дивизия, бѣ до известна степенъ разпокъсанъ.

Все пакъ съ намѣсата на бързата дивизия, надмощието на синитѣ се очерта решително и бѣха нуждни вече героични усилия отъ страна на червентѣ за отдръпването имъ въ редъ при изричното условие, че дѣсния имъ флангъ ще се задържи съ всички срѣдства, за да даде възможностъ на дивизията да отстъпи и спаси каквото може, щомъ като натиска на синята бърза дивизия по посока на гр. Попово се очерта като решителенъ. Но и по посока на с. Паламарци (дѣсния флангъ на червентѣ) е насочена по-голѣмата частъ отъ синята 5-а дивизия. Следователно, и на тоя флангъ положението на червентѣ войски остана много тежко.

Н. В. Царя, офицеритѣ отъ Главното ръководство и чуждитѣ военни аташета наблюдаватъ действията на войскитѣ.

За да могатъ червентѣ да се справятъ, съ това крайно трудно положение, нуждни бѣха преди всичко здрави нерви у командиря и устойчивостъ средъ войскитѣ.

Иначе преждевременното отстъпление би довело до пълненъ безпорядъкъ, а закѣсняването — до катастрофа.

Интересът към маневрите

От страна на всички гости и запасни генерали военните действия се следяха с неимоверно голъмъ интересъ.

Особено този интересъ бѣше повишенъ въ чуждитъ военни аташета.

Наблюдаване военните действия отъ офицеритъ на Главното рководство и запасните генерали.

Главниятъ рководителъ на маневритъ военния министъръ г-нъ генералъ Луковъ, бѣше проявилъ голъма любезность спрямо гоститъ и чуждитъ военни аташета, като имъ даде пълната възможность, да наблюдаватъ добре маневренитъ действия, като сжщевременно ги освѣтляваше подробно върху тѣхъ.

Правеше много силно впечатление укрепването на мѣстността „Кокичето“ (царската наблюдателница).

По цѣлото протежение на тая мѣстность, бѣха поставени телени мрежи, по единъ съвсемъ новъ начинъ.

Останалото маневрено поле, сжщо така се отличаваше съ всичкитъ видове укрепления непознати за наблюдателитъ-участници въ Балканската и Европейската войни.

Наблюдаване на военните действия отъ Царската наблюдателница „Кокичето“.

Наравно съ всички взимаше активно участие въ маневритъ Н. В. Царя. Той непрекъснато обикаляше съ конь, придруженъ отъ Н. В. Князь Кирилъ и малка свита, цѣлото бойно поле.

Презъ цѣлото времетраене на маневритъ, трѣбва да отбележимъ, че Н. В. Царътъ последенъ си лѣга, пръвъ става и неуморно работеше.

Често пжти той посещаваше, ту синитъ, ту червенитъ войски, като разговаряше съ войницитъ другарски и сподѣляше впечатления си съ тѣхъ.

Облѣченъ въ генералска униформа, съ каска на главата си, той затрогваше всички съ своята издръжливостъ и упоритостъ, свойствена само на българския войникъ.

4-ТО КОМЮНИКЕ ПО ВОЕННИТЕ ДЕЙСТВИЯ

станъ „Шабанца“, 29 септември 1937 г.

Действията по цѣлия фронтъ на маневренитѣ войски (дивизии) продължаватъ непрекъснато. Синята 5-а пехотна дивизия до разсъмване се организира за отбрана на фронта — с. Пособина върха „Кокичето“ и въ дълбочина до с. Водица.

Червената 4-а пехотна дивизия, засилена съ двѣ отдѣления отъ армейскиятъ артилерийски полкъ, из-ползува вчерашния день следъ пладне и нощта за подготовка на атаката си. Отъ 7 часа, днесъ дивизията поведе добре организирана и енергична атака по цѣлия фронтъ, съ тежестъ на усилията си въ посока на с. Пособина. Следъ пладне и до вчера 4-а пехотна дивизия зае първата линия отъ позицията на синитѣ войски.

Въ сжщото време синитѣ дивизии отъ югъ, преминали балканскитѣ проходи, притискатъ червенитѣ къмъ гр. Омортагъ.

Това принуждава VI-а червена дивизия (фиктивна), която е въ близко съседство съ 4-а пехотна червена дивизия, да привлече силитѣ си къмъ гр. Омортагъ.

Така положението на лѣвия флангъ на 4-а пехотна червена дивизия, става извънредно трудно и за това дивизията временно спира (преустановява атакитѣ си на западъ, а резерва си ориентирва на югъ, опасявайки се отъ изненади откъмъ опразненото отъ 6-а пехотна дивизия пространство.

Синята 5-а пехотна дивизия оказваше упорита съпротива.

Дветѣ страни заношуваха въ тѣсенъ допиръ.

Последния день на маневритѣ

Последния день на маневритѣ, още въ зори започна съ голѣма аеропланна бомбардировка: бомбардиранъ бѣ отъ деветъ бомбохвъргачи гр. Попово. Бомбардировката представляваше една ужасна картина, характернитѣ белези на която се изразяваха въ адски трѣсъкъ и пушекъ.

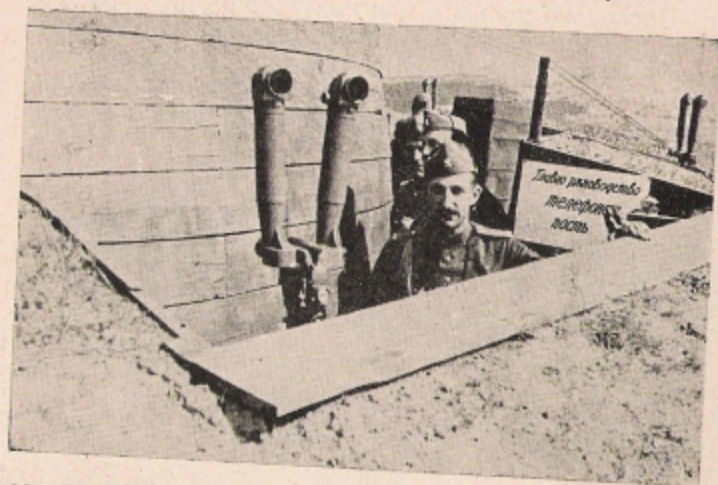

Ято самолети-бомбохвъргачи готови за полетъ и изпълнятъ своята задача.

Сражението на „синитѣ“ и „червенитѣ“, което се изрази къмъ 8 и пол. часа сутринта, стана по следния начинъ: 5-ий пех. полкъ отъ синитѣ бѣ заелъ кота „Кокичето“, 33-ий пех. полкъ на синитѣ е на 400 метра западно отъ с. Пособина и се готвеше да атакува селото, за да изтика противника на изтокъ. Настъплението вървѣше бавно, понеже артилерийскиятъ огънь на „червенитѣ“ бѣ много силенъ и не даваше възможность да се напредва.

Бързата дивизия, която е на страната на „синитѣ“ и е на фронта срещу Борисово, сжщата направи обходъ на с. Звезда.

Поведе се единъ упоритъ бой, въ който личеше, че нашата войска може да си служи много умѣло съ всички модерни сръдства и съоръжения, които сж една необходимостъ за войнитѣ на новото време.

Н. В. Царя и Н. Ц. Височество князь Кирилъ на телефон. постъ при наблюдателницата въ Главното рководство, наблюдаватъ последния день на военнитѣ действия.

Н. В. Царѣтъ непрекъснато и съ особено голѣмо внимание презъ цѣлото време наблюдаваше този бой. Тукъ изигра решителна роля „бързата“ дивизия. „Червенитѣ“ войски бѣха принудени да се оттеглятъ.

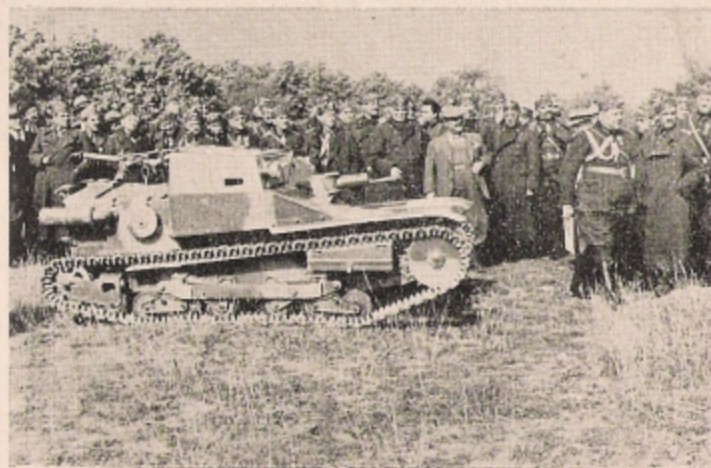
Въ лѣвия си флангъ „червенитѣ“ не бѣха осигурени. Това предизвика намѣсата на конната дивизия, която излѣзе отъ позиция и прояви усилие да спре обхода на синитѣ, чрезъ конната бригада.

Въ полето се разви единъ истински бой, въ който можа да се види, какво представлява стихията на конницата и какъ атаката ѝ е въ състояние да помете всичко предъ себе си.

Презъ време на сражението, непрекъснато ехтѣше стихийното българско „ура“ и „по петъ на ножѣ“, при това сражение, за втори пѣтъ нашитѣ войници сж се увлѣкли доста много. Увлѣчението имъ е стигнало до тамъ, че когато сж били на лице всички обстоятелства въ полза на едната частъ, останалитѣ не сж искали да отстъпятъ.

Въ резултатъ на боеветѣ бѣха ранени осемъ души, на които сж били контузени: краката, рцетѣ и главитѣ.

Единъ отъ тѣзи ранени, презъ време на атаката на конницата е падналъ отъ коня и се разкървалъ, безъ да се смущава отъ това, той отново се качилъ на коня и съ стихийнъ бѣгъ продължилъ да догонва веригата.

Разглеждане на танкъ (бойна кола).

Най-интересното отъ този бой бѣ моментътъ, когато отъ склоноветѣ, намиращи се западно отъ село Звезда, започнаха да се спущатъ моторнитѣ коли. Появата на това сръдство за воюване, предизвика у всички голѣмъ интусаизъмъ, които насочиха биноклитѣ, презъ които се виждаше, какъ бавно, но сигурно, танковетѣ преминаваха всѣкакви препятствия,

Следъ тѣхъ вървѣше пехотата. Къмъ 11.15 часа на югъ отъ с. Борисово започнаха да се издигатъ пѣстроцвѣтни ракети. Това бѣше предизвѣстие, че е настѣпилъ краятъ на маневритѣ.

Противогазовъ отрядъ пречиства мѣстността отъ задушливи газове.

Въ сѣщия моментъ „червенитѣ“ войски бѣха притиснати здраво отъ синитѣ. Съ помощта на бързата дивизия, втората верига на „червенитѣ“, бѣше заобиколена, „червената“ дивизия бѣше принудена бързо да се оттегли отъ линията Попово—Борисово и да търси нова линия за обратното прехвърляне на рѣка Черни-Ломъ.

Краятъ на военнитѣ действия

Шабанца, 29 септемврий 1937 г. 5-о комюнике

Презъ нощта срещу 29 септемврий, дветѣ страни завършиха подготовкитѣ си за действията презъ деня.

Червената 4-а пехотна дивизия се устрои за отбрана на достигнатия презъ деня фронтъ съ дѣсното си крило на югъ. Използувайки благоприятното положение съ постигнатия успѣхъ на втори синъ запасенъ полкъ (срещу шеста пехотна червена дивизия) синитѣ насочватъ своята първа бърза дивизия, която бѣше въ армейския резервъ, въ района на с. Кесарево, с. Царски-изворъ и с. Стражица, за нанасяне решителенъ ударъ въ посоката Иванча—гр. Попово срещу лѣвото крило и тила на 4-а червена пехотна дивизия.

Синята 5-а пехотна дивизия размѣсти артилерията си и групира резервния си полкъ за съгласувано действие съ бързата дивизия на следния день насочвайки решителното си противонастѣпление срещу северното крило на 4-а червена пехотна дивизия.

На разсѣмване подготовката на синитѣ бѣше завършена и още въ 7 часа започнаха почти едновременно атакитѣ на синитѣ 5-а пехотна и 1-а бърза дивизии отъ западъ и отъ югъ, съ стремежъ да обхванатъ 4-а пехотна дивизия отъ дветѣ страни и да я унищожатъ. Атаката бѣ подкрѣпена отъ самолетни ята на синитѣ, които унищожиха мостоветѣ надъ река Черни-Ломъ и обстрелваха отбраняващитѣ се червени полкове.

Предъ видъ на застрашеното си положение, къмъ 9 часа, червената 4-а пехотна дивизия, като създаде плътна димна завеса предъ издаденитѣ си части отъ своя центъръ при с. Посабина, оттегли необезпокоявани действащитѣ тукъ свои части.

Почти едновременно крайниятъ лѣвъ флангъ на червената 4-а пехотна дивизия бѣ атакуванъ отъ конната маса на бързата дивизия и отхвърленъ къмъ село Кардимъ.

При това положение бѣ даденъ отъ ржководителя сигналъ за прекратяване на действията.

Царскитѣ маневри завършиха

Шабанца, 30 септемврий 1937 г. 6-о комюнике.

Царскитѣ маневри въ околността на Попово завършиха съ повишено настроение: у народъ, войска и командване. Войскитѣ, които взеха участие въ маневритѣ, бѣха доволни, че можаха предъ внимателния взоръ на своя Върховенъ вождъ и предъ всичкитѣ си началници да проявятъ високия си духъ и отличната си подготовка.

Населението въ околнитѣ селища, което масово следѣше действията на войскитѣ, бѣ радостно, защото се увѣри, че войската е сигурна опора за държавната безопасност и българската независимост; а командването затвърди своята сигурност въ изпълнението на дълга си къмъ Негово Величество и къмъ родината.

На маневритѣ присѣтствуваха като гости на войската всички бивши министъръ-председатели на България, бивши командувачи армии и др. висши командири, журналисти, художници, писатели и др.

Особени военни делегации бѣха изпратили Германия и Полша, за да подчертаятъ своето внимание къмъ войската ни.

Всичкитѣ акредитирани къмъ правителството ни чуждестранни военни аташета на Англия, Германия, Гърция, Италия, Ромжния, Съветска-Русия, Съединитѣ-Щати, Турция, Унгария, Франция, Чехославия и Югославия — присѣтствуваха сжщо на Царскитѣ маневри. Всички следѣха съ голѣмъ интересъ развитието на маневритѣ и биваха непрестанно освѣтлявани за хода на действията отъ ръководителя на маневритѣ, г-нъ генералъ Луковъ.

Възторгътъ на населението отъ нашата войска

Следъ приключването на военнитѣ маневри картината, която е невъзможно да се опише, гоститѣ и войсковитѣ части, започнаха бавно да се изтегляватъ отъ бойното поле.

На връщане трѣбваше да се мине презъ селата Звезда и Свѣтленъ. Не подлежи на описание възторгътъ, съ който бѣха посрѣщнати храбритѣ български лѣвовое отъ населението. Изключително всички бѣха излѣзли да поздравятъ войскитѣ. Стари баби съ менци имъ поднасяха вода, а млади невѣсти и девойки имъ хвърляха букети отъ живи цвѣтя и дарове отъ пилета и баници. Непрекжнатото преминаване на войсковитѣ части презъ селата се посрѣщаше съ бурно „ура“ отъ цѣлото население — готово да се жертвува за Родината и за своя Царъ.

Не бѣха малко случаитѣ, когато прегърбени стари бабички, просълзени отъ възторгъ и умиление спираха нѣкои отъ левентитѣ, цѣлуваха ги по челата, закичваха ги съ босилекъ и отправяха своитѣ майчински благословии.

Поповци и офицерството акламираха Н. В. Царя

Населението на Попово бѣше отъ рано по улицитѣ. Всички знаеха, че Н. В. Царятъ ще дойде, за да присѣдства на разбора върху резултатитѣ на маневритѣ въ мѣстното читалище и на голѣмия банкетъ въ парка край Попово, даванъ отъ военния министъръ генералъ Луковъ, въ честь на всички офицери по случай завършването на маневритѣ.

г. г. офицеритѣ отъ главното рѣководство пристигнали въ гр. Попово за да присѣдствуватъ на разбора на маневритѣ.

Улицитѣ сѣ изпълнени съ народъ. Деца, жени, млади момчета и момичета държатъ въ рѣцетѣ си цвѣтя. Край арката, построена за Царя и гоститѣ, бѣха кметѣтъ на Попово г-нъ Ламбриновъ и цѣлиятъ общински съветъ, Шуменскиятъ областенъ директоръ

г-нъ Казанлиевъ, представителитѣ на родолюбивитѣ организации и много видни граждани, очакваха вожда на Българската войска — Царятъ на Българитѣ.

Хиляди устни шепнѣха само едно име: „Царя“ или пъкъ питаха: „Иде ли Царя?“

Всички коли отъ Шабанца се посрѣщаха съ голѣмо любопитство. Населението търси своя любимъ владетель въ всички коли.

Най-сетне, къмъ 10 часа, отъ шосето за Шабанца проехтява мощно „ура“.

г. г. офицеритѣ се отправятъ за читалищния салонъ на гр. Попово, за да присѣдствуватъ на разбора на маневритѣ.

Всрѣдъ шумни овации Н. В. Царятъ, пристигна съ своята кола, носеща неговиятъ щандартъ, акламиранъ отъ хиляди хора, застанали като шпалиръ отъ дветѣ страни на главната улица на Попово.

Въ автомобиля сѣ князь Кирилъ, генер. Пановъ и генер. Цаневъ. Следватъ още два автомобиля съ царската военна свита.

Царскиятъ автомобилъ спира предъ арката. Н. Величество слиза отъ колата и се приближава до кметъ на града г-нъ Ламбриновъ и до нареденитѣ останали представители.

Ученичката Катя Илиева Юрданова отъ 7 класъ поднася на Царя букетъ отъ цвѣтя. Други три ученички поднасятъ букетъ на князь Кирилъ. Народътъ обсипваше Царя съ цвѣтя, следъ което се ржвува съ общинскитѣ представители и видни граждани.

Кметътъ на Попово г-нъ Ламбриновъ, произнесе речъ, съ която поздрави Царя отъ името на населението, като завърши: „Щастливото приключване на маневритѣ очарова нашия народъ, който навсѣкжде адмирираше Ваше Величество и Българската войска. Маневритѣ за лишенъ пжтъ доказаха, че Царь, народъ и войска сж една душа и съзнание. Тѣ доказаха особено предъ вѣншния свѣтъ, който трѣбва да държи повече смѣтка за България, че българскиятъ духъ е все тѣй победенъ и високъ и, че българската войска, макаръ и значително намалена, е сжщата, каквато свѣтътъ я познава отъ последнитѣ войни“.

Думитѣ на кмета бѣха изпратени съ овации за Царя, за Царския домъ, за Престолонаследника и за храбрата Българска войска.

Царьтъ отговори съ следнитѣ думи:

„Трогнатъ съмъ отъ извънредно сърдечния приемъ отъ жителитѣ на Попово. Родолюбивитѣ чувства на поповци ми сж известни. Пожелавамъ на поповци, чието гражданство познавамъ отъ близкото и далечно минало и чиито сърдца винаги сж туптели въ съгласие съ разбиранията и желанията на цѣлата нация, най-добри дни, за преуспѣване въ всѣко отношение, което заслужава неговото будно и трудолюбиво население. За благоденствието на гр. Попово

— Ура!“

Мощно „ура“ бѣ подето отъ населението. Отново царьтъ се качи на колата. Дъждъ отъ цвѣтя заваля отъ всички страни. Колата бѣ отрупана отъ цвѣтя.

Царьтъ и князь Кирилъ се отправиха съ колата за мѣстното читалище, кждето всички офицери, отъ чинъ капитанъ нагоре, участвували въ маневритѣ, очакваха вече царя, за да почне разбора на маневритѣ.

Царьтъ и разборътъ на маневритѣ

Голѣмата зала на Поповското читалище е украсена съ национални трибагеници. Въ съседнитѣ зали

сж поставени високоговорители, за да могатъ повече отъ 800 души офицери отъ 4-а, 5-а и бързата дивизии да слушатъ разборътъ.

Генералъ Луковъ посрещна Царя и князь Кирилъ. Въ залата тѣ бѣха посрещнати отъ цѣлия щабъ на маневритѣ (съ изключение на генералъ Пѣевъ — началникъ-щаба на войскитѣ, който въ това време правѣше разборъ на маневритѣ за чуждитѣ военни аташета въ стана Шабанца), началницитѣ на тритѣ дивизии, генералитета. Всички бѣха станали на крака.

Н. В. Царьтъ посрещнатъ отъ поповското население при отиване въ читалищния салонъ, за да присжтствува на разбора на маневритѣ.

Следъ това генералъ Луковъ направи обстоенъ разборъ на маневритѣ въ продължение на два часа, като изтъкна постиженията на маневритѣ и подробно анализира действията на частитѣ.

Заклученията на военния м-ръ г-нъ Луковъ за маневритъ

Разборътъ :

Задачата бѣше да се изпитатъ техническитъ възможности на пѣхотнитъ и бързи дивизии — особено внимание бѣше обърнато и на организацията на Голѣмитъ щабове. Последнитъ нѣматъ възможностъ на занятия въ обикновено време. Тази възможностъ имъ даватъ само голѣми маневри, като сегашнитъ. Ще гледаме въ бъдаще по-редовно да се даде на тия щабове възможностъ на редовни занятия. Последнитъ бѣха назначени презъ м. юлий и цѣлъ единъ мѣсецъ тѣ имаха канцеларска работа. Следъ това бѣха на

г. г. офицеритъ отъ чинъ капитанъ на горе присъствуватъ на разбора на маневритъ въ читалищния салонъ на гр. Попово.

работа въ полето. Следъ упражненята, които продължиха около 20 дни, придадохъ имъ се къмъ дивизиитъ конница и авиация, за да продължатъ упражненята си още 15 дни и се подготвятъ за маневритъ.

Великолепното действие на конницата

Действията на конницата сж великолепни. Отличаватъ се съ голѣмиятъ устремъ, тактика и дадохъ своятъ резултатъ. Спокойни и разумни сж действията на щабоветъ презъ тѣзи дни.

г. г. офицеритъ присъствуватъ на разбора на маневритъ въ читалищния салонъ на гр. Попово.

Следъ като получава заповѣдь да се изнесе на източната позиция на 29 септемврий бързата дивизия напуска лагера си презъ нощта. Движи се съ бързина 25 клм. въ часъ, а последния проходъ съ бързина 12 клм. въ часъ, поради тежкия серпантиненъ пѣтъ. Забележете: всждеходнитъ коли на бързата дивизия се движатъ нощно време безъ фарове. Тѣ се движатъ въ тъмнината, за да не бждатъ открити отъ наблюдението на противника. И при това има само

един-единствен инцидент. Една превърната кола безъ никакви жертви. Движила се въ безлунна нощъ.

Тия действия сж организирани, бързи и разумни, сжщо както и действията на полковитѣ щабове.

Полковитѣ командири сж вземали бързи решения, ако и да действуваха при твърде трудни обстоятелства, поради мѣстността.

Малкитѣ командири безупречни

Действията на малкитѣ началници въ повечето случаи сж безупречни. Малкитѣ командири действуваха самостоятелно, а това е отъ извънредно много голѣмо значение при днешниятъ прѣснатъ строй. При този строй значението на малкитѣ началници се е разрастнало твърде много. Маскировката въ повечето случаи бѣше безупречна. Войниците по свой начинъ използваша мѣстността. Наблюдателитѣ на дветѣ страни не сж виждали нищо. Нашитѣ авиатори, трѣбва да намѣрятъ начинъ презъ време на лѣтенето да могатъ да наблюдаватъ, какво става долу.

Любовъ къмъ работата

Всички офицери, подофицери и войници, проявиха голѣмо старание и любовъ къмъ действията. Работиха неуморно. Никой не прояви умора. Действуваха непрекъснато. Мъртво време за хранене нѣмаше. Презъ денъ войниците използваша даденитѣ имъ консерви. Учреденитѣ водни транспорти съ цистерни изнасяха вода на време и навсѣкжде. Връзкитѣ действаха безупречно. Радио връзкитѣ сжщо. Нашиятъ войникъ и офицеръ показаша, че много скоро и съ умение се справятъ съ новитѣ оржжия. Народътъ ни има една изключителна способностъ, да се справя съ техническитѣ новости и упрекътъ, че като земеделска страна този народъ не е податливъ къмъ техниката се указа не естественъ.

Имаше само 8 инцидента. Не пропускайте, че бързата дивизия се е движила нощно време безъ фарове, не пропускайте лошитѣ пжтища у насъ и голѣмиятъ прахъ.

Употрѣбата на минохвъргачкитѣ и противотанковитѣ оржжия, бѣ много правилна и безупречна.

Духътъ на войската

Духътъ на частитѣ презъ всичкото време бѣ на извънредна висота. Нѣмаше никакъвъ шумъ нито въ позициитѣ, нито въ тилътъ. Редътъ въ продоволствието, това не бѣше никаква заповѣдь, а проява на духътъ.

Офицеритѣ сж се отнасяли бащински къмъ своитѣ войници, а последнитѣ гледаха на тѣхъ като свои синове. Войникътъ бѣше образецъ въ всичкитѣ моменти, въпрѣки трудността на маневритѣ.

Въ тактическо, техническо и духовно отношение, нашата войска е проявила съзнание да върви крачка по крачка напредъ по пжтя на съвършенството, като стражъ на народнитѣ граници. И азъ съ спокойна съвестъ мога да докладвамъ на Н. В. Царя за голѣмиятъ духъ и високитѣ напредѣкъ на нашата войска.

Кога войската чувства, че се гринатъ за нея

Ще отбележа още единъ фактъ, който не може да отбѣгне отъ погледътъ ни. Когато войската чувства, че има грижи за нея отъ държава и правителство, тя знае да работи до задъхване. Но тя чувства, когато забележи това, че държавата я пренебрѣгва. Тогава тя започва да боледува и ние видѣхме, какво значи една войска безъ задачи, една пренебрѣгната войска.

Народътъ се радва на войската. Той винаги ще я обича и ще даде всичко само да вижда войската си такава, каквато я вижда сега. Нека всички правителства, които ще управляватъ страната, не изпускатъ тия факти предвидъ.

Грижи и грижи за войската. Отговорътъ на войската ще бѣде нѣщо твърде голѣмо и ценно, както за вътрешното спокойствие, така и за външната сигурностъ.

Така завърши министърътъ на войната г-нъ генералъ Луковъ, изложението си по Царскитѣ военни маневри въ Попово.

Н. В. Царътъ, взе думата и прецени резултатитѣ отъ маневритѣ съ най-голѣма вещина, като е държалъ бележки за всичко видено и изненада офицерството съ своитѣ подробни и полезни прѣценки. Н. Величество, говори най-ласкаво за организацията на тѣла и войската — онова, което не бѣ на нужната висота въ ми-

налитъ войни. Сравни военнитъ действия въ маневритъ съ интересни случки изъ миналитъ войни. Говори около единъ часъ. Офицерството изслуша съ най-голямъ интересъ обясненията на Н. В. Царя.

Почистването на оръжието и привеждането му въ изправностъ следъ свършването на голъмптъ царски военни маневри край Попово.

Къмъ 12 и половина часа, разборътъ се завърши при всеобщо задоволство. Н. В. Царятъ бѣше изпратенъ съ изпѣване отъ офицерството на химна „Боже, Царя храни!“ и съ мощно и продължително „ура“.

Голѣмиятъ народенъ обѣдъ

въ градския паркъ на гр. Попово

Следъ разбора на маневритъ въ градското читалище въ Попово, главниятъ ръководителъ на маневритъ — м-ръ на войната г-нъ генералъ Луковъ, даде на Н. В. Царя, гоститъ и на всички офицери участвували въ маневритъ голѣмъ обѣдъ на открито въ градския паркъ край Попово. Въ широката зелена поляна на парка, заобиколена съ кичести дървета, върху стотина маси — пейки забити въ земята, бѣше сервиранъ голѣмъ полски банкетъ съ 1800 куверти.

Въ предната частъ на поляната се намираше главната трапеза за Царя и министритъ, а отъ лѣво и дѣсно на трапезата, въ форма на полукръгъ имаше по една дълга маса за другитъ по видни гости: бившитъ м-ръ председатели, старитъ генерали и действащитъ генерали. Всички останали маси, около двадесетина, бѣха построени въ дълги вертикални линии спрямо Царската трапеза. Маситъ имаха сенници отъ платнища срещу слънце и неочакванъ дъждъ. Банкетътъ блѣсти съ сжщата организираностъ, на която всички гости — българи и чужденци се чудятъ отъ както сж започнали маневритъ.

На Царската трапеза, върху голѣмъ трибагеникъ — платно е поставенъ гербътъ на България: голѣмъ лъвъ. Вѣше се огромно българско знаме, а отъ дветъ му страни се развѣваха знамената на нациитъ, представени на маневритъ съ специални военни мисии или аташета.

На долния край на плаца е издигнатъ подиумъ за военната музика — стотина отъ музикантитъ на Военното училище и гвардията. Когато ние заедно съ министритъ, бившитъ м-ръ председатели, запаснитъ генерали и другитъ гости пристигнахме на банката, следъ интересното посещение, което направихме на полската болница на „Червенъ кръстъ“ край Попово, на входната врата на парка ни посрещнаха млади офицери и

извънредно учтиво ни заведоха на определените ни маси.

Бъха поканени около 1800 души и всеки си имаше предварително определено място: масата му е номерирана, а името му е написано върху картичка, поставена върху кувертата му. Млади момичета, ученички от стопанското училище „Трудолюбие“ въ Попово и ученички от земеделското училище въ Ковачевецъ, облечени въ спретнати дрехи и бѣли престилки, нѣкои отъ тѣхъ носѣха хубаво облѣкло съ народни шевици и бродерии, сж почтени прислужнички на голѣмия банкетъ.

За всяка маса е определена по една ученичка да поднася — (сервира) на гоститѣ. Офицеритѣ отъ тритѣ дивизии — гости на банкетъ, непрекъснато прииждаха съ автомобили отъ всички крайща около Попово. Повече отъ 300 автомобиля сж на гаражъ край парка. Дори тукъ, въ мѣстото за автомобилитѣ, се чувствува силната ржка, редътъ, волята и организацията.

Очакваше се само пристигането на Н. В. Царя. Къмъ 1 часа пристигна м-рътъ на Войната г-нь генералъ Луковъ. Ученичкитѣ отъ дветѣ училища, застанаха въ шпалиръ, на главния входъ до Царската трапеза, му поднесоха цвѣта и го посрещнаха съ акламии.

Въ 1 часа и 10 минути се дочуваше мощно „ура“. Царътъ, придруженъ отъ Князь Кирилъ, генералъ Цановъ, полковникъ Жечевъ и Д-ръ Ханджиевъ, влѣзохъ въ парка. Ученичкитѣ, които още стоеха въ красивъ шпалиръ, отново викаха „ура“. Ученичката Надежда Тодорова, Му поднесе цвѣта и го привѣтствува съ думитѣ:

— Ваше Величество! Ученичкитѣ отъ Поповското Стопанско училище „Трудолюбие“ се считатъ щасливи да Ви поздравятъ съ „добре дошли“ и Ви пожелаятъ приятно прекарване въ Попово.

Царътъ прие букета и се отправи за главната маса на банкетъ, следъ което той се ржува съ генералитѣ.

Царътъ зае срѣдата на главната маса. Отъ лѣвата му страна бѣха: генералъ Луковъ, м-ръ Д-ръ Н. П. Николаевъ, шефътъ на германската военна мисия генералъ Манщайнъ, бившия главнокомандуващъ генералъ Жековъ, доаенътъ на военнитѣ аташета френ-

скиятъ майоръ Де Лимперини, м-ръ Б. Банковъ, м-ръ Йововъ. Отъ дѣсната му страна: м-ръ Председателътъ Д-ръ Г. Кьосеивановъ, Князь Кирилъ, м-ръ Красновски, генералъ Пѣевъ, Полскиятъ делегатъ полковникъ Василевски, стариятъ генералъ Кутинчевъ и м-ритѣ Бъровъ и Ганевъ.

На другитѣ маси отъ лѣво и дѣсно, спрѣмо централната маса бѣха: бившитѣ м-ръ председатели: Н. Мушановъ и Ал. Цанковъ, ректорътъ на университета професоръ Геновъ, Шуменския областенъ директоръ г-нь Казанлиевъ, действащитѣ генерали, кметътъ на Попово г-нь Ламбриновъ и други видни гости.

Ученичкитѣ отъ стопанското училище „Трудолюбие“ наредени въ красивъ шпалиръ посрещатъ Н. В. Царя и Н. Ц. Височество князь Кирилъ на главния входъ въ парка.

На останалитѣ маси, построени вертикално спрямо Царската трапеза, заемаха мѣста: генералитетътъ, чуждитѣ военни аташета, на Царската маса бѣ дадено почтено мѣсто на шефовецѣ на дветѣ чуждестранни мисии Германската и Полската, — висшето офицерство, кметовецѣ на близкитѣ села Борисово, Априлово,

Свѣтленъ, Звезда и др. Шуменскиятъ полицейски инспекторъ г-нъ Костовъ, гоститѣ отъ София и др.

Следъ като Н. В. Царя, зае мѣстото си, ученицитѣ отъ дветѣ стопански училища почнаха да сервиратъ. Банкетътъ мина при великолепно настроение. Полицето на всички офицери се четеше ентузиазъмъ, задоволство отъ хубавитѣ думи на Царя за маневритѣ. Голѣмата военна музика концертираше най-хубави музикални композиции.

Голѣмиятъ народенъ обѣдъ въ парка на гр. Попово, даденъ отъ министра на Войната г-нъ генералъ Хр. Луковъ, по случай завършването на маневритѣ, на който бѣха поканени 1800 души.

Следъ привършването на обѣда Н. Величество стана и произнесе речъ, изпълнена съ похвали къмъ офицеритѣ, подофицеритѣ и войницитѣ за успѣшно изнасяне на маневритѣ.

Речъта на Н. В. Царя

произнесена на голѣмия народенъ обѣдъ
въ Попово

Господа,

Истинско чувство на радостъ изпълва душата Ми винаги, когато имамъ случай да бжда въ срѣдата на родното войнство. Днесъ това чувство се засилва и отъ най-искрено задоволство за постиженията на нашата войска.

Съ голѣмъ интересъ следѣхъ действията на частитѣ и щабоветѣ, на командвачи и изпълнители презъ тѣзи нѣколко дни на маневритѣ и азъ съмъ щасливъ да констатирамъ напредъка, който е постигнатъ въ тактическо, техническо и морално отношение.

Негово Величество Борисъ III — Царь на българитѣ, произнася своята речъ, на голѣмия народенъ обѣдъ въ парка на гр. Попово.

Силата на една народна войска е сборъ отъ много условия. Покрай умѣлото командване и съчетанието на усилията на разнитѣ родове оржжия, едно отъ най-важнитѣ условия е духътъ и моралътъ на войската, който създава духовната спойка между началника и изпълнителя и готовността да се постигне поставената целъ, даже съ цената на самопожертване.

Ние всички сме свидетели на постигнатитѣ въ това направление успѣхи. Подготовката на частитѣ, командването, духътъ и дисциплината, проявени отъ всички презъ време на маневритѣ, показватъ, колко системно и усърдно е работено въ казармата. Постигнатитѣ добри резултати възнаграждаватъ положенитѣ усилия и старания и Азъ дължа да изкажа на всички Моята най-искрена похвала и сърдечна благодарностъ.

Нека съзнанието за добре изпълнения дългъ бжде най-висшата морална награда за всѣкиго отъ насъ.

Рожба на своя народъ, нашата войска е била винаги носителка на неговитѣ здрави качества и благородни пориви. Съ тия качества, убеденъ съмъ, служи и днесъ народната и обична войска на България; съ тия пориви се окриля и днесъ рицарския духъ на вѣрния стражъ на отечеството.

Здраво, единодушно и сплотено въ безпредѣлната си обичъ къмъ България, нашето доплѣстно войнство, предадено на своя дългъ и на своето призвание, следва смѣло войнишкия си пжтъ. И нека то, черпейки вдъхновение и вѣра отъ силата на българския духъ и отъ славното минало, бжде винаги гордостъ на Родината, мощна и надеждна опора задъ която държава и народъ да градятъ, спокойно и въ мирно творчество, своя всестраненъ напредъкъ. Така родната войска ще бжде и въ услуга на благородната кауза на мира, тъй искрено желанъ отъ българския народъ.

Съ тия чувства, пожелавамъ на всички Ви, здрави и бодри, да продължите преданната си служба на България и съ твърда вѣра въ нейното свѣтло бждаще, вдигамъ чаша за преуспѣването на нашата храбра войска и за благоденствието на българския народъ. „Ура“!

Следъ това Н. В. Царътъ, се обърна на френски езикъ къмъ чуждитѣ военни аташета:

Господа,

Особено съмъ щастливъ, че виждамъ днесъ между насъ представителитѣ на храбритѣ чуждестранни армии да присѣствуватъ на нашитѣ скромни маневри.

Нашата войска не може да ви покаже, нито внушителни прояви, нито особено поучителни нововъведения, тъй като нейнитѣ срѣдства сж ограничени. Все пакъ, съзнавайки дълга си къмъ отечеството, тя се старае да върви неуклонно по пжтя на своето усъвършенствование и да развива въ себе си благороднитѣ войнишки добродетели, за да бжде въ състояние да обезпечи по-добре сигурността на нашата страна и, за да може да присѣдини скромния си приносъ къмъ похвалнитѣ усилия на народитѣ, загрижени за запазването на мира.

Като ви благодаря, господа, че почетохте съ присѣтствието си нашитѣ маневри, вдигамъ чашата за здравето на вашитѣ бележити държавни глави и за благоденствието на войскитѣ, които представлявате.

Високоговорителитѣ, инсталирани въ парка, разпрѣскваха ясно царската речъ до края на маситѣ на огромния банкетъ, а микрофонитѣ на Радио-София, разпрѣскваха речта въ цѣлата страна.

Последнитѣ думи на Царя, бѣха изпратени съ бурно „ура“ и подъ звуцитѣ на „Шуми-Марица“. Цѣлата речъ бѣше изслушана отъ всички на крака.

Речъ произнесена отъ Военния министъръ г-нъ генералъ Хр. Луковъ на народния обѣдъ въ гр. Попово на 2. X. 1937 г.

Ваше Величество, Господа!

Вече цѣла седмица войската излага на показъ и преценка, своята бойна подготовка и дисциплината си. Царъ и народъ имаха редкия случай да видятъ своята войска, непосредствено, да видятъ нейния духъ, издържливостъ, обучение и готовността ѝ да брани държавата.

Днесъ тя бѣ щастлива да получи похвали отъ Върховния си Вождъ и да се радва на одобрението на народа.

Ваше Величество! Високата преценка, която се направи на извършеното от войската и топлия израз на одобрение и симпатии от страна на народа, сгръхват войнишката душа и вдъхват новъ импулс къмъ работа.

Ваше Величество! Туй, което показва преданната Ви войска е дѣло на трудъ и обичъ. А потикътъ го даде, високото съзнание за дълга, който непрекъснато сгръваше войнишкото сърдце — на Вашитѣ преданни — офицери, подофицери и войници.

Военния министъръ г-нъ генералъ Хр. Луковъ произнася речъ на голѣмия народенъ обѣдъ въ парка на гр. Попово.

Азъ чувствувамъ правото и имамъ смѣлостта, да Ви увѣря Ваше Величество, че за тѣхъ дългътъ не е бreme, а смисълъ и оправдание на цѣлото имъ сществуване.

Само при такова отношение къмъ дълга лишения се понасятъ съ усмивка, целта се преследва съ упорство, — атаката става вихъръ, а смъртта благоволение на сѣдбата.

При такова съзнание за дългъ, за българския войникъ има само единъ пжтъ: пжтътъ на честта и едно водачество Царьтъ.

Всичко друго за него е временно и преходно!

Народътъ иска да вижда своята войска именно такава, защото вѣрниятъ народенъ усѣтъ му подсказва, че при здрава и силна войска Царьтъ държи здраво държавното кормило и води държавния корабъ по сигуренъ и достоенъ пжтъ.

Обѣдъ на войниците въ парка на гр. Попово даденъ отъ военния министъръ по случай завършването на голѣмитѣ царски военни маневри.

Е, драги господа! Станете на крака и дайте волень изразъ на Вашата готовность да служите беззаветно на Родината и съ вашето „ура“ подчертайте предъ народа своята преданость къмъ Царя и вашата непоколебима вѣра въ мъдростта Му и въ силата на неговата дѣсница.

Въ потвърждение на това обещание, вдигнете чашитѣ за нашия обиченъ Царъ и му пожелайте дълго и щастливо царуване.

Да живѣе Негово Величество Царьтъ „ура“!

Повишено настроение

Царската реч много повиши настроението на банкета, а топлитѣ думи на благодарността на военния министър бѣха подкрепени съ всеобщото удобрение на офицерството и гоститѣ.

Царѣтъ остана на банкета до 3 часа следъ обѣдъ. На трѣгване той се сбогува съ по виднитѣ гости и разговаря съ Германския генералъ Манщайнъ, съ бившия м-ръ председателъ Ал. Цанковъ, съ стария генералъ Ивановъ, съ запасния генералъ Соларовъ, съ нѣкои чужди военни аташета и особено съ военнитѣ аташета на Югославия, Турция, Съединенитѣ щати и съ нѣкои други лица.

Царѣтъ и Князь Кирилъ бѣха изпратени съ мощно „ура“. Овациитѣ на офицеритѣ не стихнаха, до като Царѣтъ не се качи на колата си и пое пѣтя за стана „Шабанца“.

Къмъ 4 часа, всички гости отново се прибраха въ стана „Шабанца“ на почивка, за да се приготвятъ за голѣмия парадъ край Паламарци.

Квартируващитѣ около стана „Шабанца“ войски, започнаха още отъ вечерѣта — сжбота, чествуването Възшествието на Н. В. Царя на престола и деньтъ на Българската независимостъ, съ различни тържества: стрелби, хвърляне на ракети съ цвѣтоветѣ на националния трибагренникъ, топовни салюти съ петарди — изкуствени взривове, картечни и топовни вистрели, хора и др. Лагерѣтъ е въ повишено празнично настроение предъ утрешния голѣмъ парадъ — епилогѣтъ на маневритѣ. Вечерѣта полковникѣтъ отъ Военното М-во г-нъ Пеневъ, държа предъ радиото сказка, за значението на празника — „Възшествието на Н. В. Царя на престола“ и деньтъ на Българската Независимостъ.

Два голѣми празника

България, празнуваше два голѣми празника: деветнадесетата годишнина отъ възшествието на Н. В. Царъ Борисъ III — на престола и деньтъ на Българската Независимостъ.

Неможеше да се намѣри по-щастливо съчетание отъ това на независимостѣта да се празнува едновременно съ възшествието на престола. Защото и дветѣ голѣми събития сж тѣсно свързани.

Празника на независимостѣта ни напомня, всѣка година, възвишенитѣ борби, които велики родолюбци водиха въ защита на застрашената независимостъ, само седемъ години следъ освобождението ни.

И въ най-опаснитѣ моменти, когато отъ всички страни съветваха българскитѣ родолюбци, да отстъпятъ отъ борбата, единъ предоопредѣленъ отъ Бога, младъ и гордъ Князь, потомѣкъ отъ едно Царско колѣно, което обедини народи, създаде силни царства и презъ много вѣкове написа историята на Европа, прие поканата на Българския народъ, да го води къмъ култура, напредѣкъ и слава. Този гордъ Князь, напустна спокойствието си, намѣри сили и куражъ въ родолюбието на българитѣ, застана на чело на народа, заздравя неговата независимостъ и основа нинешарствуващата династия, на която, Царъ Борисъ III е втория вѣнценосецъ.

Отъ тогава, въ съзнанието на всички българи е вкоренено, че династията и Царскитѣ институтѣ сж символа на нашата независимостъ. Затова и народа обича своя Царъ и неговия домъ и се радва на всички негови успѣхи.

Величественият парадъ при Паламарци

Въ станътъ „Шабанца“ бѣха събудени всички официални лица и гости още отъ ранни зори. Къмъ 5 часа сутринта, тѣ бѣха готови, за да потеглятъ за платото надъ с. Паламарци, кждето стана голѣмиятъ следманевренъ парадъ, най-голѣмиятъ отъ какъ сж-ествува България.

*Първиятъ български войникъ Н. В. Борисъ III
Царъ на българитъ — Върховенъ вождъ на
българската войска.*

Пжтищата отъ всички посоки къмъ Паламарци бѣха задрѣстени отъ народъ. Войскитѣ бѣха напуст-нали бивацитѣ си още въ полунощъ и отдавна бѣха заели мѣстата си на плаца.

Отъ всички посоки на просторното плато надъ Паламарци, се нижеха потоци отъ народъ. Едни съ автомобили отъ разни крайща, други съ селски коли, трети съ коне и мулета, а четвърти пеша, бързаха да заематъ по-удобно мѣсто и наблюдаватъ парада на родната войска предъ любимия ни царъ.

Българи отъ близкитѣ села, отъ околнитѣ гра-дове, отъ другата страна на Балкана пристигнаха, заемаха мѣстата и чакатъ.

*Н. В. Царя приема величествения парадъ
при Паламарци.*

Едва ли можеше да се намѣри по-удобно мѣсто въ цѣлата околностъ за такъвъ единъ парадъ. Едно грамадно плато, което може да побере цѣла войска. Войскитѣ, които вземаха участие въ парада бѣха по-строени въ грамадни колони на юго-западния край на платото. Една следъ друга бѣха построени тритѣ ди-визии, които бѣха взели участие въ маневритѣ: пета, четвърта и бързата дивизии. Заемаха една плаца ши-

рока единъ колометъръ и дълга два. Цѣлото каре, презъ което минаха войскитѣ е обкржжено отъ хиляденъ народъ. Майки сж дошли съ невръстни деца, синове съ немошнитѣ си бащи. Хилядна маса, която не се подава на изчисления. Всички околни мѣста бѣха опразнени, никой не е останалъ въ тѣхъ. Всички бѣха на платото. Присѣтствуваха кметоветѣ на всички села и градове, начело съ Шуменския областенъ директоръ г-нъ Казанлиевъ.

Гоститѣ отъ Шабанца бѣха построени край аналя, парадътъ се командуваше отъ началника на Софийския гарнизонъ г-нъ генералъ Златановъ, група отъ самарянки начело съ госпожитѣ генералъ Лукова и генералъ Златанова бѣха пристигнали отъ Попово и представляваха „Червения кръстъ“.

Парадътъ бѣше една величествена манифестация на здравия и несъкрушимъ български духъ, едно незапомнено по своята грандиозностъ събитие, което безспорно остави незаличими спомени не само въ присѣтстващитѣ, но остави и дълбока бразда въ съзнанието на цѣлия български народъ, — за честъ, сигурностъ и осъществяване на националнитѣ ни идеали.

Къмъ 7 часа генералъ Златановъ, изкомандува:
— Парадъ, мирно!

Пристигна главниятъ ръководителъ на маневритѣ, военния министъръ г-нъ генералъ Луковъ, придруженъ отъ началникъ-щаба на войската г-нъ генералъ Пѣевъ. И двамата сж на коне. Военния министъръ направи прегледъ на войскитѣ и ги поздрави.

Нѣколко минути следъ това пристигна и Н. В. Царя, генералъ Златановъ изкомандува отново:
— За среща!

Н. Величество, рано сутринта бѣше напустналъ Шабанца и се бѣ отправилъ за гара Попово, за да посрещне Нейно Величество Царицата, която пристигна придружена отъ Княгиня Евдокия и придворната дама г-ца Петрова Чомакова. Милъ и нѣженъ сюрпризъ Нейно Величество поднесе на Царя портрета на Престолонаследника Князь Симеонъ Търновски, фотографиранъ съ новото кепе на войската.

Не далечъ отъ плаца чакаха конетѣ, Н. В. Царьтъ напустна автомобиля и възседа коня. Образова се грамадна кавалкада отъ цѣлиятъ генералитетъ и

военнитѣ аташета. Царьтъ направи прегледъ на войскитѣ, който трая около 40 минути, следъ което ги поздрави. Войскитѣ го посрещнаха съ бурно „ура“.

Н. В. Царьтъ начело на грамадната кавалкада отъ цѣлиятъ генералитетъ и военнитѣ аташета прави прегледъ на войскитѣ.

Молебенъ за Възшествието

Следъ свършването на прегледа, Царьтъ заедно съ цѣлата кавалкада се завърнаха и останаха предъ аналя.

Въ това време г-нъ генералъ Златановъ, изкомандува:

— За молитва — шапки долу! Господа офицеритѣ при аналя!

Десетина барабанчици забиха силно, военнитѣ музики засвириха: „Коль-Славенъ“. Знамената на войсковитѣ части бѣха донесени предъ аналя. Русенскиятъ митрополитъ Н. В. Преосвещенство г. г. Михайлъ и деветъ свещеника отслужиха молебена за възшествието на Н. В. Царя на престола.

Предъ аналя бѣха застанали всички официални гости начело съ м-ръ-председателя г-нъ Д-ръ Г. Къосеивановъ, заедно съ всички министри, Н. В. Царица

Йоанна, която биде посрещната от м-ръ-председателя и се ржвува последователно съ всички министри и запасни генерали, образуващи дълга редица около аналоя, присъствуваха и княгиня Евдокия, придворната дама г-ца Петрова Чомакова и Д-ръ Ханджиевъ.

Поради огромната ширина на плаца, командитъ се повтаряха чрезъ високоговорители и съ сигнални флагове. Хоръ отъ гр. Попово, подъ диригентството на г. Дюлгеровъ, участвувахе въ молебена.

Н. В. Преосвященство Русенскиятъ митрополитъ г. г. Михайлъ, съ деветъ свещеника отслужватъ молебена за възшествието на Н. В. Царьтъ на престола.

Следъ свършването на молебена Н. В. Преосвященство митрополитъ Михайлъ силно развълнуванъ, поздрави съ топли думи Н. В. Царя и му пожела здраве и мощъ, за да ръководи обединена и независима България, къмъ още по-свѣтли бжднини. Стариатъ митрополитъ благослови Царя и Царицата съ кръстъ въ ръката.

Освещаване на новитъ бойни знамена

Около аналоя бѣха построени и 32 нови знамена, които бѣха освѣтени и раздадени на частитъ отъ маневренитъ дивизии, за да замѣнятъ старитъ и изпожсани бойни полкови знамена. Митрополитъ Михайлъ пристѣпи къмъ освѣщаване на новитъ 32 бойни знамена. Той обходи всичкитъ нови знамена, държани отъ снажни и спретнати знаменосци. Поръси ги и ги благослови. Следъ това лично Н. В. Царьтъ раздаде новитъ знамена на частитъ.

Освѣтенитъ и раздаденитъ на войсковитъ части нови бойни знамена.

Всѣка часть биваше извиквана отъ министъра на Войната генералъ Луковъ, вземаше новото знаме, подаваше го на Царя, който заковаваше позлатенъ гвоздей съ неговия вензелъ и следъ това Царьтъ връчваше на командира на частъта неговото знаме. Последниятъ приемаше новото знаме съ думитъ:

— „Приемамъ го за вѣрна и преданна служба на Ваше Величество и ще го пазя като честъта на България“.

Така бѣха раздадени 32-тъ нови бойни знамена на частитъ.

Следъ това Н. В. Царьтъ произнесе следната възторжена речъ:

Речта на Негово Величество Царътъ, произнесена при освещаване на новитъ знамена

*Драги офицери,
подофицери и войници!*

Следъ успѣшно завършенитъ маневри, при които обичната родна войска показа — за гордостъ и радостъ на всички ни — своята подготовка, високъ духъ и ценни войнишки качества, днесъ, драги мой войни, вие записвате въ историята на нашитъ части едно ново паметно събитие.

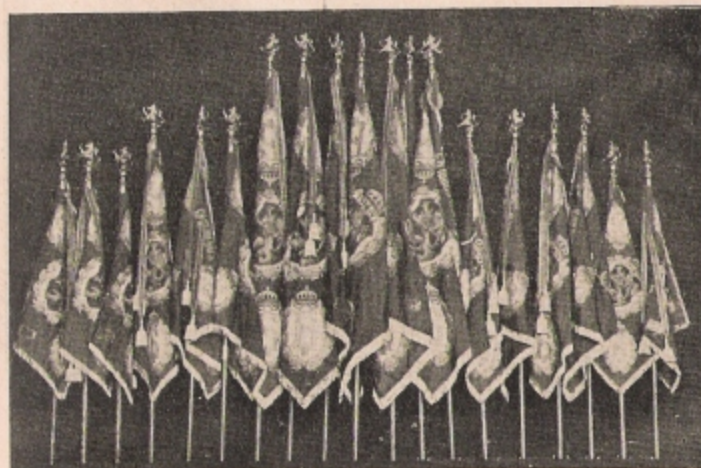

Н. В. Царътъ, произнася речъ, за предаване на новитъ знамена и прощаване съ старитъ полкови светини (старитъ бойни знамена)

Днесъ вие се раздѣляте съ полковитъ си светини — славнитъ бойни знамена, подъ които служите сега и подъ които доблестно сж изпълнявали дълга си къмъ родината, въ миръ и въ бранъ, вашитъ дѣди, бащи и братя. Покрити съ слава и честъ, ние отнасяме тия скъпи светини въ олтаря на българската прослава, гдето на вѣчни времена ще вдъхновяватъ грядущитъ поколения.

Доблестни войни, предъ насъ сж благословенитъ отъ светата църква, ваши нови знамена, които азъ съ вълнение ви предавамъ.

Емблеми на България, на която ние всички служимъ, това сж новитъ ваши светини, въ които преминаватъ славата и добродетелитъ, традициитъ и достойнството, одухотворени въ старитъ ваши бойни знамена. Вземете ги благоговейно и служете подъ тѣхъ вѣрно и честно на Отечеството, както е присъщо на българския войникъ.

Новитъ бойни знамена раздадени на войсковитъ части, взели участие въ голѣмитъ Царски военни маневри.

Подъ тѣхнитъ гънки сплотявайте сърдцата и душитъ си въ най-чиста и възвишена обичъ къмъ Родината. Пазете знамето си гордо и неопетнено и нека то бжде винаги вашата свѣтла, пжтеводна звезда въ преданната ви, до саможертва служба на България, която — горда, мощна и благоденстваща — да пребжде въ вѣковетъ.

Да живѣе България! Да живѣе храбрата Българска войска!

Последнитѣ думи на Царя бѣха изпратени съ гърмогласно „ура“. Следъ това Н. Величество, слезе отъ естрадата и по единъ трогателенъ начинъ, съ сълзи на очи, се раздѣли съ старитѣ бойни светини, цѣлувайки всѣко едно отъ тѣхъ.

По очитѣ на старитѣ генерали и другитѣ прижтствуващи сжщо избликнаха сълзи. Следъ раздѣлата съ знамената Царьтъ, придруженъ отъ генералъ

Старши класъ — 58 випускъ на Военното на Н. В. училище новопроизведени въ първи офицерски чинъ, на който е дадено името „Симеоновски“ въ честъ на престолонаследника князь Симеонъ Търновски.

Луковъ и цѣлия генералитетъ, се отправи къмъ строения старши класъ на Военното училище, 56-я випускъ, който бѣ произведенъ въ първи офицерски чинъ. Следъ кратко и напжтствено слово за вѣрна и преданна служба къмъ Отечеството, Н. В. Царьтъ обяви производството на тоя випускъ и му даде името „Симеоновски“, въ честъ на престолонаследника Князь Симеонъ Търновски. Новитѣ офицери възторжено акламираха Царя.

Войскитѣ дефилиратъ предъ Н. В. Царя

Царьтъ, Царицата, Кнзъ Кирилъ и Княгиня Евдокия, придружени отъ министритѣ и официалнитѣ лица се отправиха за едната отъ дветѣ построени трибуни. Въ другата бѣха настанени генералитета, поканенитѣ гости, чуждитѣ военни аташета и др. Десетина музика бѣха заели мѣсто върху специална естрада.

Церемониалниятъ маршъ започна. Най-напредъ мина генералитета, начело съ военния м-ръ генералъ Луковъ, следвани отъ стройнитѣ редици на офицерството отъ ръководството на маневритѣ и най-накрая — новопроизведенитѣ подпоручици.

Дефилирането на пехотната войска предъ Негово Величество Царьтъ.

Следъ туй почнаха дефилирането на частитѣ. Минаха войскитѣ отъ синята дивизия водени отъ полковникъ Атанасъ Стефановъ. Пехотнитѣ колонии се движеха една следъ друга, земята се тресеше подъ отсечения ударъ на тѣхната здрава стѣпка, а старитѣ знамена, бойната слава на българската войска, гордо се развѣваха, минавайки за последенъ пжтъ предъ своя Царь, преди да бждатъ прибрани въ Пантеона на българската военна слава. До тѣхъ бѣха и новитѣ знамена.

Всички офицери, подофицери и войници сж въ пълно боево снаряжение: каски, раници, ножоветъ натъкнати на пушките, противогазови маски и пр.

Нижатъ се една следъ друга частитъ. Маршируватъ предъ своя Царь, така, както само българскиятъ войникъ може и отговарятъ отсечено, твърдо на поздрава на Негово Величество: — „Ще се стараемъ, Ваше Величество!“

Дефилирането на пехотинскиятъ войски предъ Негово Величество Царя.

Всрѣдъ облаци отъ прахъ минава въ карьеръ нашата славна конница. Ескадронъ следъ ескадронъ се нижатъ, а ударитъ на конскитъ копита о земята се примѣсватъ съ мощното и страхотно българско „ура“.

Минава артилерията въ батареенъ строй. И тукъ пълненъ редъ, желѣзна дисциплина.

Задаватъ се танковетъ. Тѣ пълзятъ, като нѣкои допотопни чудовища и сѣятъ възторгъ въсредъ при-сѣтствуващитъ.

Последна мина бързата дивизия. Единъ потокъ отъ моторни коли, които носятъ съ себе си пехотни отдѣления, картечници, прожектори, противоаеропланни орждия и пр.

Възторгътъ на хилядното множество е неудържимъ. Громко „ура“ се носеше отъ всички гърла. То се смѣсваше съ бумтенето на моторитъ и отекуваше въ далечината за да се разнесе изъ цѣлото ни Отечество, радостъ и гордостъ за честъ и слава на българското войнство.

Следъ свършването на парада, Царътъ и Царицата напустнаха трибуната. Царътъ се ржкува съ генералитета и благодари на командувачия парада, генералъ Златановъ, за отлично изнесения парадъ.

Бързата моторизирана дивизия дефилира предъ Н. В. Царя на величественитъ парадъ при Паламарци.

Следъ това, Тѣхни Величества Царя и Царицата съ автомобилъ минаха покрай насъбралия се народъ бурно акламирани отъ него, следъ което Царътъ и Царицата, придружени отъ министъръ-председателя и министъра на войната, се отправиха за стана Шабанца.

Въ стана Шабанца, бѣ даденъ голѣмъ тържественъ обѣдъ, по случай възшествието на Н. В. Царя на престола.

На обѣда присѣствуваха: Тѣхни Величества Царя и Царицата, Князь Кирилъ, Княгиня Евдокия, всички министри, Русенскитѣ митрополитѣ Михайлъ, чуждитѣ военни аташета, кметовѣтѣ на селата около Шабанца, новопроизведенитѣ подпоручици и много гости.

Кѣмъ края на обѣда м-ръ-председателя г-нъ Къосеивановъ, произнесе следната речъ:

Чуждитѣ военни аташета наблюдаватъ величественитѣ парадѣ при Паламарци — на храбритѣ български войски — дефилирайки предѣ своятъ Върховенъ вождѣ.

**Речъта на министъръ-председателя
г-нъ Д-ръ Г. Къосеивановъ**

*Ваше Величество, Ваше Царско Бисочество,
Ваше Високо Преосвещенство, Госпожи и Господа!*

Съ болка си спомнятъ, всички българии, оная зло-веща есенъ, на 1918 год., презъ която блѣновѣтѣ и надеждитѣ на нашия народъ рухнаха. Зла сѣдба остави напраздни геройскитѣ подвизи на храбрата ни войска.

Въ тѣзи тежки дни на разочарования, на обезвѣ-ряване и на духовна покруса, деветнадесетъ години отъ тогава, на Българскитѣ престолѣ стѣпи младия Царъ Борисъ III.

Роденъ на хубавата българска земя, израстналъ съ неволитѣ и радоститѣ на българскитѣ народъ, Негово Величество Царѣтъ си постави за първа грижа да успокои духоветѣ и едновременно съ това да осигури границитѣ на България.

Войскитѣ отъ полската и тежка артилерия де-филиратъ предѣ Н. В. Царя на парада при Паламарци.

Съ куражъ до себеотрицание, съ рѣдка предвид-ливостъ и мъдростъ, той успѣ да вдѣхне на нашия народъ вѣра въ неговото бѣдѣще, упование въ неговитѣ сили, да възстанови престижа на България и довѣрието кѣмъ нея и да поведе народа кѣмъ миренъ напредѣкъ и преуспѣване.

Нѣкои казватъ: „Богъ високо, Царъ далеко“. Но това е само на половина вѣрно за България. Защото, ако Българскитѣ Богъ е високо, Българскитѣ Царъ, не е никога далеко. Той е винаги тамъ, гдето трѣбва да се утешава, да се ободрява, да се помага. Съ вой-

ника — войникъ, съ селянина — селянинъ, съ гражданинъ — гражданинъ, Царьтъ, е истински народенъ владетель.

И затова народътъ преданно обича своя Царь, както Царьтъ обича своя народъ.

Въ тая взаимна обичъ лежи залога за щастливи и свѣтли бжднини на нашата родина.

Днесъ, когато Негово Величество Царьтъ, започва двадесетата година на своето царуване, най-ценниятъ подаръкъ, който можемъ да Му поднесемъ, ще бжде да Му дадемъ да почувствува приобщение усилията на всички българи къмъ Неговитъ, за благоденствието и величието на България.

Въ тоя тържественъ день, годишнината отъ възшествието на Негово Величество Царя на престола на великитъ и славни Български Царе, Азъ не се съмнявамъ, че ще бжда вѣренъ тълкувателъ на чувствата на всички присѣтствуващи, като поднеса на Негово Величество най-сърдечни и преданни поздравления и благопожелания, и като се присѣдиня къмъ молитвитъ на Българския народъ, Всевишниятъ да дарува на нашия добъръ Царь здраве, сили, щастливо дългоденствие и спокойно честито царуване, за да може да види осъществена целта на своя животъ — мощна и благоденствувача България и такава да я предаде нѣкога на наследника на престола, който, трѣбва да бждемъ убедени, ще научи отъ своя Августейши баща да обича България и да служи самоотвержено на Българския народъ.

Съ тия пожелания и съ тая вѣра въ бждащото, Азъ вдигамъ чашата за Негово Величество Царя, за Негово Царско Височество Престолонаследника, за Нейно Величество Царицата, за България и за нейната доблестна войска.

Речта на м-ръ председателя бѣ изпратена съ бурни овации.

Речта на Военния Министъръ ген. Луковъ
(произнесена на обѣда въ стана Шабанца)

Ваше Величество,

Щасливъ съмъ, че мога да участвувамъ въ едно толкова необикновено празнуване годишнината отъ възшествието на Ваше Величество на престола на Българскитъ царе.

Празнуване на бойни начала, въ единъ станъ, гдето до вчера, като, че наистина кипѣше бурниятъ животъ на войната.

Войскитъ отъ картечнитъ роти, дефилиратъ предъ Н. В. Царя на парада при Паламарци.

Господа, не намирате ли сходство между обстановката на единъ воененъ станъ и ония бурни и опасни времена, когато нашия младъ Царь трѣбваше да броди всрѣдъ истински бойни трудности, колебания и отрицания, които съпровождаха тежкия животъ на единъ оскърбенъ народъ, загубилъ вѣрата въ свѣтовната справедливостъ.

Да броди самъ, самъ да окуражава, да успокоява, да примирява, да съветва и да буди вѣра въ доброто бждаще на нашата държава.

Деветнадесет години царуване въ едни времена, когато народната душа, помрачена отъ нещастния изходъ на войната, боледуваше. . . .

Но ето, че днесъ тукъ, на полето всрѣдъ войскитѣ, изгрѣва спасителенъ лжчъ, за да проясни народната душа и да възроди вѣрата въ доброто бждаще на България.

Ваше Величество,

Нека дѣлото на войската, което тѣй великодушно похвалихте, и нека народниятъ възторгъ, който непрекъснато съпровождаше войската презъ усиленитѣ дни на Царскитѣ маневри, да бждатъ справедливо възмездие за оня героизмъ и себеотрицание на Царя на Българитѣ, които доведоха народа до днешния радостенъ и свѣтълъ день.

Войскитѣ отъ планинската артилерия дефилиратъ предъ Н. В. Царя на парада при Паламарци.

Вчера Ваше Величество, пожела да използваме успѣхитѣ въ току-що завършилитѣ Царски маневри като начало на ново, здраво и непрекъснато творчество въ войската.

Позволете на менъ, войникътъ, да Ви отвърна съ сърдечното пожелание на преданната Ви войска, щото тѣзи успѣхи да бждатъ и начало на мирно и пощастливо царуване на Ваше Величество.

На непрестаннитѣ грижи на Ваше Величество, да създаде войската такава, каквато я виждате днесъ, тя ще Ви отговори съ нови дѣла на преданность и вѣрность.

Господа,

Въ потвърждение на това съобщение, вдигнете чашитѣ за нашия обичанъ Царъ и му пожелайте дълго и щастливо царуване.

Да живѣе Негово Величество Царътъ. „Ура“.

Негово Величество Царътъ отговори на дветѣ речи, съ следното слово:

РЕЧЬТА на Н. В. ЦАРЯ на обѣда въ стана Шабанца

Ваше Високо Преосвященство, Господа,

Благодаря отъ все сърдце на всички за изказанитѣ ми приветствия и родолюбиви благопожелания, които ме дълбоко трогнаха.

На днешния день, Азъ държа, преди всичко, да приобщимъ всички мислитѣ и сърдцата си къмъ онази идея, одухотворяваща здравата гранитна основа, на която се опира Българската държава и надъ която се градятъ нашитѣ сждбини. Това е независимостъта на България — този символъ, вдъхновителенъ и гордъ, на свобода, на народно достойнство и на държавна сигурность и мощь.

Извоювана съ цената на свърхчовѣшки усилия и несмѣтни жертви на Българския народъ, тя е неговото най-висше благо, най-свещено право.

Народитѣ се стремятъ и къмъ други блага: поминъкъ, култура, творчество. Но, за да може единъ народъ да даде на своето стопанство подемя, на своята култура блѣсъкъ и на своето творчество размахъ, той трѣбва да е независимъ, сплотенъ и единенъ.

Само въ една независима държава и въ духа на своитѣ собствени традиции единъ народъ може да направи и да развие своя гений въ пълната, хармония и сила.

Менъ е особено драго, че днешниятъ празникъ съпада съ привършването на успѣшно изнесенитѣ отъ родната войска маневри, при които тя показва своята добра подготовка и ценнитѣ си войнишки качества. Излѣзла изъ народа, войската е вѣрния стражъ на неговата независимостъ и Азъ съмъ дълбоко убеденъ, че тя, вѣрна на своето призвание, ще бжде винаги на поста си — тамъ, гдето дългътъ и честта я зоватъ.

Здраво сплотена около трицвѣта на отечеството, служейки му преданно и пазейки го свято, нека всички

влагаме усилията си въ творчество за благоденствието и напредъка на родината и, сътрудничейки въ благородното дѣло на мира, да дадемъ нашата макъръ и скромна данъ въ общата съкровищница на човѣшката цивилизация.

Да живѣе България!

Думитѣ на Царя бѣха изпратени съ бурно „ура“ и „Шуми-Марица“.

Царьтъ и Царицата останаха на обѣда до 3 часа. Преди да напустне трапезата, Царьтъ се ржкува съ всички гости на обѣда. Търпеливо той обходи 5-тѣ столови и се ржкува съ повече отъ 500 души, като намѣри да каже по нѣколко думи на всѣкого и да благодари за присѣтствието на обѣда по случай празника.

Царьтъ разговаря на кратко съ нѣкой запасни генерали и бивши офицери.

Следъ това Царьтъ и Царицата бѣха изпратени съ голѣми овации отъ цѣлия станъ при Шабанца.

Раздаденитѣ награди отъ Н. В. Царя

По случай щастливото завършване на Царскитѣ военни маневри край Попово и празника на възшествието на Българския престолъ, Н. В. Царьтъ благоволи и награди, следнитѣ военни чинове и длѣжностни лица:

Главниятъ ржководитель на маневритѣ, военниятъ министъръ г-нъ генералъ Хр. Луковъ — съ орденъ за военна заслуга първа степенъ; Началникъ-щаба на ржководството на маневритѣ г-нъ генералъ Пѣевъ — съ орденъ за военна заслуга втора степенъ; Началникитѣ на първокласнитѣ гарнизони: Варна — г-нъ генералъ Поповъ, Плѣвенъ — г-нъ генералъ Даскаловъ, София — г-нъ генералъ Златановъ, Шуменъ — г-нъ генералъ Н. Марковъ и Пловдивъ — г-нъ генералъ Г. Марковъ, съ военния орденъ за заслуга втора степенъ.

Министъръ-председателя г-нъ Д-ръ Г. Кыосеивановъ, капитанъ о. з. съ голѣмия орденъ за гражданска заслуга първа степенъ, който сжщевременно бѣше произведенъ въ чинъ майоръ о. з. Наградени бѣха и всички останали министри съ изключение на мини-

стритъ Б. Банковъ и генералъ о. з. Йововъ, съ ордени за гражданска заслуга втора степенъ.

М-ръ Б. Банковъ е награденъ съ ордена Свети-Александъръ трета степенъ, а м-ръ Йововъ е награденъ неотдавна съ голѣма награда отъ Н. В. Царя. Сега Царьтъ даде на г-нъ Йововъ много скъпъ подаръкъ.

Произведенъ бѣше и бившия м-ръ на желѣзницитѣ, г-нъ Т. Кожухаровъ, капитанъ о. з. въ чинъ майоръ о. з.

Н. В. Борисъ III — Царь на Българитѣ въ разговоръ съ чуждитѣ военни аташета.

Шефътъ на Германската военна мисия генералъ Манщайнъ, шефътъ на Полската военна мисия подполковникъ Василевски и доаенътъ на военнитѣ аташета — майоръ Де Лимперани — (Французки воененъ аташе), сжщо получиха ордени отъ Н. В. Царя.

Раздадоха се, сжщо така награди на около 1500 войскови чинове, като 1300 ордени бѣха дадени на право на войницитѣ, а 200 на разни лица отъ щаба стана Шабанца.

Трогателната среща на Н. В. Царя съ новопроизведенитѣ подпоручици

Въ стана Шабанца, Н. В. Царя пожела да види новопроизведенитѣ подпоручици, като всѣки му се представи лично.

Представянето стана подъ мачтата, на която е вдигнатъ царскитъ щандартъ. Всички подпоручици, бѣха строени подъ щандарта, начело съ началника на Военното училище г-нъ генералъ Хаджи Петковъ и тѣхнитѣ преподаватели-офицери.

Слънцето е озарило опаленитѣ презъ време на маневритѣ млади лица на подпоручицитѣ. Тѣ сияеха предъ своя Върховенъ вождъ. Подпоручикъ Митовъ, приветствува Негово Величество, съ една прочувствена и красноречива речъ. Всѣка дума на младия подпоручикъ е ударъ Дори най-добритѣ оратори биха завидѣли на младия офицеръ: всички, и млади и стари, които го слушаха бѣха дълбоко трогнати. Царьтъ сжщо бѣше трогнатъ. Въ очитѣ на князь Кирилъ се появиха сълзи. И Царскитъ адютантъ полковникъ Жечевъ не можа да сдържи сълзитѣ си. А младитѣ подпоручици свѣнливо поднасяха кърпички къмъ очитѣ си, за да поематъ бликналитѣ сълзи.

Нѣкои смутено вдигатъ ржка къмъ клепачитѣ си да сдържатъ сълзата, която ще капне върху изгорѣлото отъ слънцето лице.

Не можеха да задържатъ сълзитѣ си и мнозина офицери, довчеражни учители на младитѣ подпоручици.

На Н. Величество бѣше поднесенъ разкошенъ албумъ. Следъ това Н. Величество заговори — за бащинскитѣ чувства, които храни къмъ младитѣ подпоручици, за отечеството, за дългътъ имъ. Недовършилъ още своята речъ и бурно „ура“ зацѣпи въздуха и се понесе далечъ въ околноститѣ на стана „Шабанца“.

Всички запѣха „Боже Царя пази“.

ТРИУМФАЛНОТО ПЪТУВАНЕ

на гоститѣ съ специалния влакъ отъ Попово до София

Последната нощъ въ стана Шабанца, се прекара отъ всички гости, до кжсно съ голѣма радостъ и веселие. Сутринята, още преди изгревъ на слънцето станаха всички и се приготвиха за път. Маневритѣ и другитѣ тържества около тѣхъ вече свършиха и всички трѣбва да си отиватъ по роднитѣ мѣста. Съ съжаление напущаха стана Шабанца. Цѣла седмица прекараха тукъ и бѣха свидетели на величественото дѣло на Българската войска, и въпрѣки непрекъснатото и изморително бродене изъ полята, все пакъ впечатленията на всички сж повече отлични.

Автомобилниятъ керванъ бѣше построенъ въ срѣдата на стана, всички гости отправяха прощаленъ приветъ къмъ празнитѣ палатки, довчерашни тѣхни жилища и къмъ офицеритѣ, подофицеритѣ и войницитѣ, които още за нѣколко дена останаха въ стана, до като се изтеглятъ всички войсковы части постепенно.

По шосето се движеха безкрайни колони, войски отъ разни родове: кавалерия, артилерия, пехота и др., които си отиваха по частитѣ и гарнизонитѣ. Въ Попово пакъ бѣше сжщата картина, която отъ цѣла седмица непрекъснато се повтаряше. Сцени на непринуденъ, искренъ народенъ възторгъ. Цѣлиятъ градъ се бѣ стекълъ да изпрати гоститѣ и заминаващитѣ войсковы части.

Всички се движеха между нѣколко километровъ шпалиръ отъ народъ: мъже, жени, деца, ученицитѣ и ученичкитѣ отъ всички училища на Попово.

Върху имъ валеше дъждъ отъ цвѣтя. Гръмогласно „ура“. Дочуваха се гласове: „Довиждане, довиждане, приятно пътуване“.

Поповчани съ мъжа се раздѣлиха съ своитѣ. Хиллади детски ржчички бѣха протегнати къмъ гоститѣ. Ново громко „ура“ процепи въздуха, когато гоститѣ

пристигнаха на гарата, кждето цареше необикновено оживление. Нѣкои отъ войсковитѣ части бѣха готови да си отпътуватъ, на гарата бѣха композирани около 60 специални влака съ които войницитѣ бѣха изпратени по своитѣ гарнизони.

Специалния влакъ за гоститѣ, сжщо така бѣше вече подъ пара, готовъ да отнесе всички гости за София, безъ чуждитѣ военни аташета, които си бѣха заминавали предишната вечеръ.

Останалитѣ въ града офицери, начело съ военния м-ръ генералъ Луковъ, сърдечно се сбогуваха съ всички министри и старитѣ генерали. Кметътъ на гр. Попово г-нъ Ламбриновъ, поднасяше на всѣки единъ отъ министритѣ по единъ разкошенъ букетъ отъ живи цвѣтя, всрѣдъ нестихващо „ура“ всички заеха мѣстата си въ влака.

Специалния влакъ съ гоститѣ се понесе къмъ София. Къмъ 9 часа влакътъ е на гара Асеново, цѣлиятъ перонъ е препълненъ отъ народъ. Влакътъ пристигна подъ звучитѣ на „Шуми Марица“, малки дечица отъ мѣстното първоначално училище, държеха въ ржчичкитѣ си букети отъ цвѣтя, бѣха дошли още отъ рано сутринята за да привѣтствуватъ г. г. министритѣ и другитѣ гости.

Министърътъ на народното просвѣщение г. Д-ръ Н. П. Николаевъ, слезе отъ влака и поздрави ученицитѣ. Сжщитѣ сцени се повтаряха въ Стражица и Козарево.

Влакътъ фучеше презъ равнитѣ полета къмъ Горна-Орѣховица, селяни се спираха всрѣдъ нивитѣ и съ ржкомахане приветствуваха пътуващитѣ.

Къмъ 10 и половина часа влакътъ пристигна въ Горна-Орѣховица, този пътъ тукъ нѣма вече военно положение и Горно-орѣховскитѣ граждани, имаха възможността да изкажатъ своята почитъ къмъ гоститѣ, които се връщаха отъ маневритѣ. Нови непрекъснати овации и дъждъ отъ цвѣтя бѣха обсипвани всички. Министритѣ слезоха отъ влака и смесвайки се съ народа, разговаряха съ официалнитѣ власти и граждани.

По пътя за гара Левски, бѣха застигнати влакове, натоварени съ войсковы части — артилерия, пехота, инженерни войски и др. Съ мощно „ура“ войницитѣ привѣтствуваха влакътъ на гоститѣ, който бързо профучаваше край тѣхъ. На гара Поликрайще, бѣха наизлезли селяни мъже, жени и деца, сжщата сцена

се повтаряше, къмъ 2'15 часа, влакътъ пристигна на гара Плѣвенъ, където гражданството, както и по-рано, сърдечно манифестираше своята почитъ и уважение къмъ родната войска и нейнитѣ бивши и сегашни водачи.

Неописуемо и тържествено бѣше посрещането на гоститѣ на гара Червенъ Брѣгъ, цѣлиятъ градъ се бѣ струпалъ на гарата. На първо мѣсто въ две редици бѣха наредени ученицитѣ и ученичкитѣ отъ всички училища въ града — начело съ знамената си, до тѣхъ сж културнитѣ и родолюбиви организации, а на лѣвия флангъ сж построени желѣзничаритѣ начело съ знамето и музиката, до линията, въ която гарираше влака бѣха пуснати гирлянди отъ зеленина и цвѣта. Подъ звучитѣ на „Шуми Марица“, влакътъ спира, нестихващо „ура“ се разнасяше, хиляднитѣ Червенобрегчани, струпани на перона приветствуваха гоститѣ. Ученичкитѣ отъ мѣстното стопанско училище, облечени въ красиви национални носии, се спуснаха къмъ вагонитѣ, въ които пжтуваха министритѣ. Тѣ слезоха на гарата и разговаряха съ нѣкои лица. Една отъ ученичкитѣ, Радка Симеонова, поднесе на м-ръ председателя разкошенъ букетъ цвѣта и го приветствува отъ името на всички учащи се въ Червенъ-Брѣгъ, други ученички поднесоха цвѣта на останалитѣ министри и на запаснитѣ генерали. На министритѣ и по-виднитѣ гости ученичкитѣ поднесоха по единъ оргиналенъ даръ — прѣсно изпечена питка съ пакетче сирене и масло. Поднесени бѣха сжщо така и голѣмо количество щайги съ великолепно грозде.

На перона бѣше построена една почетна рота. М-ръ-председателя г. Кьосеивановъ, поздрави ротата.

Следъ церемонитѣ по посрѣщането, министритѣ и другитѣ гости се разговаряха продължително съ официалнитѣ лица на града и посрещачитѣ-граждани.

Отново гоститѣ пжтуваха, влакътъ прелиташе край множество малки гари безъ да спира.

Къмъ 3 часа влакътъ пристигна на гара Мездра и тукъ сжщитѣ мили и сърдечни сцени. Учащитѣ се и гражданството се бѣха строили въ шпалиръ на перона на гарата. Малкитѣ деца пѣеха „Шуми-Марица“, новъ облакъ отъ цвѣта посипа влака, който бѣше заприличалъ на цѣла пжтуваща градина, всички прозорци и врати бѣха обкичени съ цвѣта.

Кметътъ на Мездра, приветствува м-ръ-председателя, съ щастливото завръщане отъ маневритѣ, малки деца, като рожкъ птички политатъ къмъ министритѣ и старитѣ генерали и имъ поднасяха букети отъ свежи есенни цвѣта.

На м-ръ-председателя и на м-ръ Николаевъ бѣха поднесени подаръци — прѣсна, току-що уловена Искърска риба. М-ръ Николаевъ поздрави ученицитѣ и води продължителенъ разгговоръ съ учителитѣ.

Всрѣдъ неспирни овации влакътъ напустна гара Мездра на пжтъ за София, и все така, по цѣлото протежение на Искърското дефиле до София влакътъ бѣ посрѣщанъ и сърдечно приветствуванъ отъ населението, което за лишенъ пжтъ манифестира своята обичъ къмъ родната войска.

На гара София, стана тържествено посрѣщане на министритѣ, официалнитѣ лица и гоститѣ отъ маневритѣ. Тѣ бѣха посрещнати отъ Директора на полицията г-нъ Голюбовъ, висшитѣ чиновници отъ Министерството на външнитѣ работи и своитѣ близки.

Всички министри, както и запаснитѣ офицери и официалнитѣ гости на маневритѣ бѣха при завръщането си въ София съ военната си униформа, а така сжщо и окичени съ новитѣ си ордени.

Отъ гарата, където се направиха множество снимки, всички трѣгнаха въ строй и образуваха една внушителна манифестация по бул. „Мария Луиза“, следъ което се отправиха за домоветѣ си, за да се преоблѣкатъ и отпочинатъ.

Завръщането на войските отъ маневритъ

Всичкитъ войскови части взели участие въ есеннитъ Царски маневри около Попово, бѣха изпратени по много тържественъ начинъ отъ Поповското население.

На гара Попово бѣха излѣзли официалнитъ лица начело съ кмета на града г-нъ Ламбриновъ, ученицитъ, ученичкитъ и много граждани. Всички присъствуваха при изпращането на военния министръ г-нъ генералъ Луковъ, който бѣше останалъ до последния моментъ при завръщането на войскитъ.

Изтеглянето на войскитъ ставаше по единъ образецъ редъ, за да не се прѣчи на движението на редовнитъ влакове. Изпращането на войскитъ се развиваше много добре, като при пътуването, влаковетъ отъ Попово до София и другитъ градове се движеха по специално бързо разписание. Въпрѣки бързото движение на влаковетъ, обаче, навсѣкжде тѣ бѣха посрещнати и изпращани съ бурни овации отъ населението.

Триумфалниятъ характеръ на посрещането по гаритъ, бѣше едно доказателство, че народътъ искрено обича своята войска.

Въ специаленъ влакъ бѣха настанени и пътуваха новопроизведенитъ подпоручици, — възпитаницитъ на Военното на Н. Величество училище, както и офицеритъ отъ главното ръководство на маневритъ.

Въ други 6 влака бѣха настанени войскитъ отъ провинциалнитъ гарнизони на Видинъ, Плевенъ, Варна, Дупница, Севлиево, Сливница, Орѣхово, Вратца, Ботевградъ, Бѣлоградчикъ, Габрово, Сливенъ, Стара Загора, Шуменъ, Русе, Пловдивъ, Кюстендилъ и др.

Завръщането на войсковитъ части отъ Соф. гарнизонъ

Войсковитъ части отъ Софийския гарнизонъ, които взеха участие въ маневритъ край Попово, започнаха да пристигатъ една следъ друга.

Най-първо, къмъ обѣдъ, се завърна бързиятъ полкъ на моторни коли, идящъ презъ Ботевградъ. Населението въ квартала Подуене направи сърдечно посрещане на бързия полкъ. За пръвъ пжтъ Софиянци видѣха Софийскитъ войскови части, съ новитъ лѣтни шапки „таки“. Правѣше силно впечатление на всички обгорѣлитъ лица и бодростта на войницитъ.

Къмъ два часа следъ пладне пристигна съ специаленъ влакъ и първа пех. дружина, тя бѣ посрещната съ „ура“ и овации отъ Софийското гражданство, а така сжщо съ „ура“ и овации и отъ цѣлата 6 дружина, която бѣше построена въ двора на казармата, тъй като тя не взе участие въ маневритъ.

Вечеръта къмъ 6 часа, пристигна 4-о арт. отдѣление, взело живо участие въ маневритъ. Отдѣлението мина презъ центъра на столицата по бул. „Мария Луиза“ и бул. „Дондуковъ“, по които тротоари се трупаха народъ и поздравяваха войницитъ.

Поука и смисъла на военните маневри

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Замислени и организирани от Главното войсково ръководство, съ всички компетентни грижи и дълга методичност, очаквани и следени съ непрекъснатъ и дълбокъ интересъ, не само от ръководетѣ на действующи и бивши военни, а и от ръководната ни интелегенция, Царскитѣ военни маневри край Попово, се произведоха, наистина въ атмосферата на понятна, обща и животрепуща заинтересованостъ на широкитѣ ни народни срѣди. Отдавна българската общественостъ не е бивала тъй силно съсредоточена и тъй щастливо обединена въ мисълта и преценката си около даденъ политически и националенъ проблемъ или събитие, както е случая съ току-що привършенитѣ Царски военни маневри.

Тѣ се произведоха отъ началото до край подъ знака на неугасващата вѣра въ българската звезда, въ чиличената здравнина на националния ни духъ, въ мисията и историческата сждба на България, като народъ и държава.

Тази възвишена вѣра бѣ обслужвана и динамизирана отъ просвѣтената и творческа мисълъ, отъ методичната и организаторска работа отъ нестихващата и всеподчиняваща воля на главното ни войсково командване, което доказа, че обладава колкото вѣренъ погледъ за задачитѣ на войската ни, за пжтищата и срѣдствата на тѣхното разрешаване, толкова и реалистична мѣрка и усетъ за повелитѣ и нуждитѣ на историческия завой въ живота на държавата и племето ни, а така сжщо и правилно разбиране на колективната и сложна душа на войската ни, на нейнитѣ духовни пружини, морални и психологични закони, толкова и умението да се съобразява и положи-

телно използвава тия закони при своята съзнателна и ръководна дейностъ. За една обективна преценка не бива да се изпуска нито за мигъ изъ предвидъ не само общото вътрешно социал-политическо положение на страната ни, но и външното ни и изобщо международно положение на България и Европа.

И все пакъ Царскитѣ ни военни маневри се движеха и останаха по линията на строгата народна отбрана, бидейки насочени да закрепятъ и демонстриратъ съпротивителната сила на българската войска, съобразявайки се всецѣло съ ясно очертанитѣ и твърдо следвани цели на външната ни миролюбива политика.

Маневритѣ, прочие, се открояватъ като действителна проба, като блѣскавъ экзаменъ, като внушителна и великолепа манифестация за техническа подготовка, издръжливостта и желѣзната дисциплина на българския войникъ, еднакво и за качествата и ранга на началстващия съставъ.

Ала и нѣщо повече: една превъзходна сонда за провѣрка на висотата и стихийния устремъ на националния ни духъ, чрезъ който войската ни, единна и всепобеждаваща, и народътъ ни, обединенъ и окриленъ, се покриватъ, за да живѣятъ и работятъ съ една мисълъ, съ една воля, съ една съвестъ, за едно върховно и свещенно дѣло — дѣлото на изстрадалата, по скжпа България.

Потвърди се, че войска и народъ, дишащи съ единъ пулсъ, нѣматъ другъ освенъ единъ единственъ върховенъ вождъ, Н. В. Царъ Борисъ III, който символизира единството на нацията, суверенитета на държавата ни, стремежитѣ за възходъ и величие на България.

Подчертахъ се две основни максими: че българската войска принадлежи и се съзнава като плътъ отъ плътта на народа ни, че самъ народътъ ни тачи и чувствува войската си като найценно и надеждно свое морално достойние, като незамѣнимъ щитъ и неразрушима броня за отбрана и защита вънъ и вътре, на политическитѣ си и държавни права, интереси и постижения.

Хоризонтитѣ сж широко разкрити. Празнитѣ пространства сж решително запълнени.

Така, чрезъ взаимодействие и рефлексъ, вътрешната и външна атмосфера се радикално провѣтряватъ, задръстенитѣ пжтища се решително разчистватъ, за да се обезпечатъ външната ни сигурностъ и единъ вътрешенъ режимъ на спокойствие, стабиленъ, социаленъ и правовъ редъ, културно-стопанско строителство, напредѣкъ, обществена правда, народно благоденствие, държавна мощъ и националенъ възходъ.

Поуката? Тя може да се резюмира въ нѣколко думи: войската и народътъ ни притежаватъ несмѣтни, явни и скрити, морални и духовни енергии. Добре организирани и обучени, мъдро ръководени и респектирани, тѣ сж годни да постигнатъ: волево всемогъщество и стихийенъ националенъ духъ, предъ които пречкитѣ и незгодитѣ преставатъ да играятъ роля, а жертвитѣ и саможертвата ставатъ охотно следванъ върховенъ законъ.

Защото и войската, и народътъ ни осъществяватъ най-високитѣ си постижения, когато схванатъ или почувствуватъ чрезъ разумъ или инстинктъ, че сж намѣрили истинскитѣ си народни водачи.

Нека не бждемъ несправедливи: голѣмитѣ и щасливи постижения на войската ни, тѣй блѣстящо документириани на привършенитѣ военни маневри, се дължатъ, колкото на дѣловитѣ качества, желѣзната дисциплина и устремния националенъ духъ на българския войникъ и офицеръ, толкова и на компетентната подготовка, организационния гени и мъдрото и доблестно ръководство на главното ни войсково командване, въ лицето на достойния и любимъ Български вѣнценосецъ Царь Борисъ III.

Записана е нова свѣтла страница въ книгата на войската ни. Преминатъ е многозначущъ и щастливъ етапъ въ живота на държавата ни.

